

Važnost glazbe u emocionalnom razvoju učenika primarnog obrazovanja

Nevistić, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:328219>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Katarina Nevistić

VAŽNOST GLAZBE U EMOCIONALNOM RAZVOJU UČENIKA
PRIMARNOG OBRAZOVANJA

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Katarina Nevistić

VAŽNOST GLAZBE U EMOCIONALNOM RAZVOJU UČENIKA
PRIMARNOG OBRAZOVANJA

Diplomski rad

Mentor rada:

Doc. dr. sc., mr. art. Tamara Jurkić Sviben

Zagreb, srpanj 2022.

VAŽNOST GLAZBE U EMOCIONALNOM RAZVOJU UČENIKA PRIMARNOG OBRAZOVANJA

Sažetak

Glazba je umjetnost kojoj su izložena sva živa bića. Brđanović (2016) ističe da su sklonost i potreba za glazbom svojstvene čovjeku i time čine neodvojivi dio ljudske svakodnevice. Prema Škojo (2020) emocije su kratke i intenzivne afektivne reakcije na neku pojavu, dok su prema Milivojeviću (2016) emocije uvijek reakcije čovjeka na neko zbivanje koje za toga čovjeka ima značenje. Emocionalni razvoj nije u svakoj životnoj dobi jednak jer se razvija istovremeno s kognitivnim razvojem i emocionalnim iskustvom. Učenik primarnog obrazovanja izložen je glazbi osim u slobodno vrijeme, u školi na satu Glazbene kulture. Glazba aktivira učenikove mozgovne procese i potiče emocionalnu reakciju. Osim na nastavi glazbene kulture aktivnosti poput sviranja, pjevanja, slušanja i glazbenih igara mogu se koristiti kao pokretači emocija kod učenika primarnoga obrazovanja, i na drugim nastavnim predmetima. Budući da potiče emocionalnu reakciju, glazba se može koristiti i kao motivacija u nastavi. Prema Golemanu (2020) emocionalna inteligencija predstavlja skup emocionalnih potreba i poriva te istinskih vrijednosti neke osobe i kao takva upravlja svim oblicima vanjskih ponašanja. Ona se razvija i gradi, a učitelj može upućivanjem učenika u glazbene aktivnosti usmjeriti učenikovo emocionalno izražavanje. Budući da glazba može izazvati različite emocionalne reakcije učenika, učitelj treba dobro poznavati osobnost svakog učenika. Osim kao motivacijski faktor, glazba može imati i terapijsku funkciju. Prema Breintfeld i Majsec Vrbanić (2011) muzikoterapijom ili glazbenom terapijom smatra se korištenje glazbe i njenih elemenata na čovjeku ili grupi ljudi u procesu koji je pokrenut kako bi unaprijedio komunikaciju, učenje, potaknuo izričaj i druge terapijske ciljeve. Cilj istraživanja u ovome radu bio je ispitati mišljenje i stavove studenata Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu o važnosti glazbe u emocionalnom sazrijevanju učenika. Iz rezultata je vidljivo da su studenti uglavnom upoznati s pojmovima koji povezuju glazbu i emocije, ali se uočava potreba za dodatnim obogaćivanjem studentskih programa u ovome području.

Ključne riječi: emocije, glazbena motivacija, muzikoterapija, emocionalna inteligencija

Summary

Music is an art to which all living beings are exposed. Brđanović (2016) points out that the inclination and need for music are inherent in humans and thus form an inseparable part of human everyday life. According to Škojo (2020), emotions are short and intense affective reactions to some phenomenon, while according to Milivojević (2016), emotions are always human reactions to some event that has meaning for that person. Emotional development is not the same at every age because it develops simultaneously with cognitive development and emotional experience. A student of primary education is exposed to music except in his free time, at school during the Music Culture class. Music activates the student's brain processes and stimulates an emotional response. In addition to musical culture classes, activities such as playing, singing, listening and musical games can be used as triggers of emotions in primary education students, and in other subjects. Because it stimulates an emotional response, music can also be used as motivation in classes. According to Goleman (2020), emotional intelligence represents a set of emotional needs and urges and true values of a person and as such governs all forms of external behavior. It develops and builds, and the teacher can direct the student's emotional expression by directing students to musical activities. Since music can cause different emotional reactions in students, the teacher should know well the personality of each student. In addition to being a motivational factor, music can also have a therapeutic function. According to Breintfeld and Majsec Vrbanić (2011), music therapy is the use of music and its elements on a person or a group of people in a process initiated to improve communication, learning, encourage expression and other therapeutic goals. The aim of the research in this paper was to examine the opinions and attitudes of students of the Faculty of Teacher Education at the University of Zagreb about the importance of music in the emotional maturation of students. It is evident from the results that the students are mostly familiar with the terms that connect music and emotions, but the need for additional enrichment of student programs in this area can be seen.

Key words: emotions, musical motivation, music therapy, emotional intelligence

Sadržaj:

Uvod	1
1. Općenito o glazbi	1
1.1. <i>Glazba u prošlosti</i>	<i>2</i>
1.2. <i>Glazba i učenik primarnog obrazovanja</i>	<i>3</i>
2. Što su emocije?	5
2.1. <i>Vrste emocija.....</i>	<i>6</i>
2.2. <i>Razina emocionalnog razvoja u dobi učenika razredne nastave</i>	<i>7</i>
3. Povezanost glazbe i emocija učenika primarnog obrazovanja	9
3.1. <i>Što glazba aktivira u mozgu?</i>	<i>11</i>
3.2. <i>Aktivnosti sviranja, pjevanja, slušanja i glazbenih igara kao pokretači emocija u nastavi glazbene kulture i drugih nastavnih predmeta</i>	<i>14</i>
4. Glazba i emocionalna inteligencija	16
5. Glazbena motivacija.....	18
6. Muzikoterapija.....	20
Istraživanje	21
7. Metodologija istraživanja	21
7.1. <i>Cilj i problem istraživanja</i>	<i>21</i>
7.2. <i>Hipoteze</i>	<i>21</i>
7.3. <i>Metodologija istraživanja</i>	<i>22</i>
8. Zaključak.....	38
9. Literatura	40
10. Izjava o izvornosti rada.....	46

Uvod

Nastanak ovog diplomskog rada potaknut je razmišljanjem o djelovanju glazbe na emocije te o intenzitetu djelovanja glazbe na emocionalne reakcije učenika primarnog obrazovanja. Rad se sastoji od dva dijela: teorijskog i empirijskog. U prvome, teorijskom dijelu rada, kontekstualiziraju se temeljni pojmovi o važnosti glazbe te se uvode pojmovi koji utemeljuju vezu učenika primarnog obrazovanja s glazbom u općenitijem smislu. Za potrebe razrade teme definiraju se pojmovi *emocije* te *emocionalni razvoj* učenika primarnog obrazovanja. Detaljnije se razrađuje proces djelovanja glazbe na neurološke procese te područja aktivacije moždanih dijelova uz uočavanje glazbenih aktivnosti koje su pokretači emocija u djece. Dodatno se u radu objašnjava korelacija glazbe i emocionalne inteligencije, te pojmovi *glazbena motivacija* i *muzikoterapija*. Brojna istraživanja (Šimunović, 2021, Mori i Iwanaga, 2017, Foran, 2009) govore o važnosti i pozitivnom utjecaju glazbe na emocije u svrhu motivacije, terapije, igre...

Drugi, empirijski dio rada čini istraživanje provedeno putem anketnog upitnika među studentima Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Cilj istraživanja bio je ispitati upućenost studenata o važnosti glazbe u emocionalnom razvoju učenika primarnog obrazovanja. U ovom dijelu rada opisana je metodologija provedenog istraživanja te su iznijeti rezultati i zaključci o ispitanom.

1. Općenito o glazbi

Glazba je umjetnost koja je ukorijenjena u čovjekovu prošlost od davnina. Zvuk uobličen u glazbene forme čovjek susreće posvuda. Nerijetko čovjek nije svjestan da ga glazba oblikuje, ostavlja na njega određeni dojam. Sklonost i potreba za glazbom utkane su u čovjeka te čine neodvojivi dio ljudske svakodnevice (Brđanović, 2017). Glazbu čine zvukovi koji se proizvode titranjem nekog tijela. Stvara se sviranjem, pjevanjem ili kreiranjem zvukova putem suvremene digitalne tehnologije. Glazba je dinamična umjetnost i ostvaruje se, ali i percipira u trenutku. Ona može pokrenuti čovjeka na kreativno djelovanje i razmišljanje. Pokreće višestruke reakcije kako u odraslih ljudi, tako i u djece – psihološke, emocionalne, kognitivne, reakcije pokreta... U hrvatskom se jeziku riječ glazba i muzika uglavnom koriste kao sinonimi.

1.1. Glazba u prošlosti

Muzika dolazi od latinske riječi „*musica*“ i grčke riječi „*μουσική*“ (HE, 2022) što znači umijeće muza. Prema Brđanoviću (2017) pojam *musica* označava ljubav prema znanosti i umjetnosti te pjevanje i sviranje. Već je spomenuto da je glazba umjetnost i da ljudska bića imaju trajnu potrebu za umjetničkim izražavanjem putem glazbe. Još se u osnovnoškolskom obrazovanju učenici susreću sa činjenicama da su stari Grci uz pratnju glazbala lire pjevali i govorili osjećajne lirske pjesme što ukazuje i na čvrstu vezu između glazbe i pjesništva. To potvrđuju još Aristotel i Platon koji su pisali o snažnoj ulozi i važnosti glazbe za čovjeka, a samim time i za društvo. Glazba odražava i društvo nekog vremena. Osim što ima estetsku ulogu, glazba ima značajnu ulogu u obrazovanju što potvrđuju i značajni antički filozofi..

Aristotel (384. – 322. pr. Kr) u svom djelu *Politika* (1988) navodi da glazba ne postoji samo radi užitka već ima važnu ulogu u odgoju društva. Glazba oplemenjuje čovjekovo ponašanje. Ona pročišćuje dušu. Djecu je potrebno učiti i poticati da sami izvode glazbu, ali i da znaju slušati kada ju netko drugi izvodi. Važno je i voditi brigu o vrsti glazbe koja se sluša te tako Aristotel preporučuje: “Ali, radi odgoja, kako je već rečeno, treba primijeniti čudoredne napjeve i takva glazbena suglasja.“ (Aristotel, 1988, str. 269). Ono što slušaju, djeca postaju. Glazbom je preporučljivo baviti se zbog njezine odgojne prirode – ona omogućuje kvalitetnu dokolicu, razvija kreposti, doprinosi sazrijevanju. Prema Aristotelu (1988) glazba učenika priprema za kvalitetan život slobodnog građanina. Onaj tko je slušao i razumio se u glazbu smatrao se obrazovanim.

Platon (428./427. – 348./347. pr. Kr.) je u djelu *Država* također promišljao o glazbi. Glazba utječe na obrazovanje i odgoj čovjekove duše. Platon (2002) glazbu dijeli na kvalitetnu i nekvalitetnu. Kvalitetna je ona glazba koja razvija hrabrost i umjerenost čovjeka – najčešće se izvodila pjevanjem uz pratnju lire u dorskom ili frigijskom modusu. Nekvalitetna je ona glazba koja razvija pretjeranost u čovjekovu ponašanju, agresivnost - takvu glazbu Platon veže uz izvođenje na auolosu. Slijedeći ovakav stav, dubrovački humanist Nikola Vitov Gučetić smatra da glazba uči djecu onome što će činiti u godinama koje dolaze (Jurkić Sviben i Margetić, 2013).

Zaključno, od davnina je glazba za čovjeka predstavljala iznimnu važnost. Imala je značajnu ulogu u oblikovanju čovjeka u svim aspektima njegova razvoja – kognitivnom, psihološkom, socijalnom i emocionalnom. U prošlosti nije strano da se

glazba koristila u svrhu izlječenja od raznih bolesti pa je tako rimski liječnik Eskulap ublažavao kod išijasa bolove svojim pacijentima uz zvuke flaute (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2011). Nerijetko su filozofi uočavali povoljne učinke glazbe na duševnim bolesnicima. I narodi Bliskog istoka, po uzoru na grčke filozofe primjenjuju liječenje psihičkih bolesti pomoću glazbe, koristeći točno određene intervale i zvučanja (frekvencije makama) (Mihaljinec, 2017 i 2021). To je još jedan primjer iz davnina da su filozofi i znanstvenici znali da glazba utječe na emocije i emocionalno stanje čovjeka. Smatra se da su brojni duševni bolesnici ozdravljali nakon slušanja glazbe. Upravo zato jer ih je glazba poticala na iskazivanje problema, različitim metodama uz pomoć glazbe dovodilo se pacijente u poboljšano stanje i/ili izlječenje. Na neke je bolesnike glazba jednostavno djelovala umirujuće. Prema Breitenfeld i Majsec Vrbanić (2011) sredinom dvadesetog stoljeća otvara se prva ustanova za odgoj glazbenih terapeuta u Americi te je moguće ustvrditi da je tim činom službeno potvrđena i institucionalizirana znanstvena spoznaja o tome kako glazba utječe na emocije premda su to filozofi drevnih naroda i osobe koje su se bavile liječenjem odavno primjenjivali.

1.2. Glazba i učenik primarnog obrazovanja

Suvremena znanost sve recentnijim istraživanjima potvrđuje na koji način glazba utječe na ponašanje čovjeka kako su u svojim djelima tvrdili i ranije navedeni filozofi. U ovom radu posebna je pozornost usmjerena na djelovanje glazbe na učenike primarnoga obrazovanja. Za potrebe rada konstatira se da su *učenici primarnog obrazovanja* djeca koja pohađaju osnovnu školu, odnosno učenici od prvoga do osmoga razreda osnovne škole.

„Vertikalnom podjelom školski se sustav dijeli na *osnovno* ili *primarno obrazovanje* (osnovna obvezatna škola), *srednje* ili *sekundarno obrazovanje* (gimnazije kao općeobrazovne škole i različite strukovne škole poput tehničkih, zdravstvenih, gospodarskih, poljoprivrednih i sl.) i *visoko* ili *tercijarno obrazovanje* (više i visoke škole, odn. fakulteti)“ (HE, 2022).

U radu se nadalje pod pojmom *primarno obrazovanje* podrazumijeva obrazovanje u prva četiri razreda osnovne škole koju vode učitelji primarnog obrazovanja. Učenici primarnog obrazovanja su izloženi glazbi najviše u nastavi Glazbene kulture, ali i u ostalim nastavnim predmetima. Glazba je kao umjetnost važna

za cjelovit razvoj učenika. Prema *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (GKGU-MZO, 2019) nastava Glazbene kulture potiče učenikovu kreativnost, estetičnost, razvija učenikove glazbene sposobnosti i interese, priprema učenika na život u multikulturalnom svijetu. U školi su učenici izloženi pjevanju, sviranju te slušanju glazbe. Od svih navedenih odgojno - obrazovnih ciljeva učenja i poučavanja predmeta Glazbene kulture/Glazbene umjetnosti izdvaja se cilj omogućavanja društveno–emocionalnog razvoja svih učenika. „Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja predmeta Glazbena kultura / Glazbena umjetnost: – omogućiti društveno-emocionalni razvoj svih učenika, uključujući darovite i učenike s teškoćama“ (GKGU-MZO, 2019, str. 3). Temeljem navedenog, moguće je složiti se s činjenicom da su glazba i glazbena umjetnost snažni poticatelji emocionalnog razvoja kroz poticanje emocionalnih reakcija učenika. Osim u školi te ako pohađaju, glazbenoj školi, učenici su itekako izloženi glazbi u privatnom životu, kod kuće i u gotovo svim svakodnevnim aktivnostima. Prema tome, osim učitelja i roditelja i drugi edukatori koji sudjeluju u odgoju i obrazovanju djece mogu značajno utjecati na ono što će djeca slušati, odnosno kakvoj će glazbi djeca biti izložena. Učitelj, kao glavna odgovorna osoba za učenika u odgojno-obrazovnoj ustanovi (školi) , treba osvijestiti i posebnu pozornost usmjeriti na odabir glazbe koja oblikuje učenika. Iz iskustva, s nastave Metodike glazbene kulture uočila sam da aktivnost slušanja glazbe djeluje na emocije učenika. Preporučljivo je, kao jednu od mogućnosti, aktivnost slušanja glazbe povezati s pokretom jer se pomoću pokreta može potaknuti učenika na spontanije i slobodnije izražavanje emocija. Slušanjem i stvaranjem glazbe potiče se pozitivno razredno ozračje i zajedništvo. U značajnoj mjeri, mogu se poticati i pozitivne emocije te se time svaki učenik može osjećati važnim, poželjnim i dovoljno dobrim. Bilo bi preporučljivo i izrazito poticajno kada bi glazba bila uključena u sve nastavne predmete te poticala učenikov rad, pažnju i interes. U svom istraživanju, Arjmand i suradnici (2017) navode kako glazba itekako utječe na emocije čovjeka razvijajući snažan emocionalni odgovor kod slušatelja. S obzirom da su emocije vrlo osjetljivo područje ljudske osobnosti, treba pripaziti na to kakve emocionalne odgovore učitelj želi potaknuti kod učenika. Kako je već ranije spomenuto, zato što glazba može izazvati snažan emocionalni odgovor učenika i biti značaj motivacijski čimbenik u obrazovnom procesu, učitelji mogu u osmišljavanju metoda i načina poučavanja ugraditi različite glazbene aktivnosti za unaprjeđivanje učenja i poučavanja.

2. Što su emocije?

Emocije su kratke, ali intenzivne afektivne reakcije na neku pojavu (Škojo, 2020). Prema Milivojeviću (2016) emocije su uvijek reakcije čovjeka na neko zbivanje koje za toga čovjeka ima značenje. Emocije ima svaki čovjek te ih svatko iskazuje na sebi svojstven način. Čovjek, kao misaono biće, svjestan je da ima emocije što je vrlo važno kako bi ih mogao razumjeti i usmjeravati. Prema Milivojeviću (2016) emocije imaju individualnu doživljajnu kvalitetu. Emocije su tu svakodnevno i emocionalne reakcije prate nas čitav život. Ipak, treba raščlaniti osjet i emociju. Naime, prema Milivojeviću (2016) osjeti su ono što se stalno osjeća, a emocije se osjećaju i javljaju povremeno u određenim situacijama i prema određenim ljudima. Prema Golemanu (2020) emocije čovjeka pokreću na djelovanje. Odrastao i zreo čovjek bi trebao imati usvojene obrasce kontrole vlastitih emocija. Tako se već učenici primarnog obrazovanja trebaju učiti nositi s emocijama i iskazivati ih na prikladan način. Prikladan način iskazivanja emocija, podrazumijeva pozitivne ili negativne emocionalne reakcije, koje ne povrjeđuju drugu osobu. Dakle, dokle god čovjek svojim emocijama ne ugrožava ljude oko sebe, to je poželjno i prikladno.

Nadalje, usko vezana uz iskazivanje emocija je emocionalna kompetencija koju su opisali autori Salovey i Sluyter (1999). Prema njihovom navođenju, „emocionalna se kompetencija određuje kao demonstracija samodjelotvornosti u društvenim transakcijama koje izazivaju emocije“ (Salovey i Sluyter, 1999, str. 62). Samodjelotvornost označava mogućnost i sposobnost kojom pojedinac vlada. Vrlo je važno graditi upravo emocionalnu kompetenciju u djece školske dobi, odnosno omogućiti i dopustiti učeniku da se emocionalno razvija kako bi kasnije postao emocionalno kompetentna osoba. Emocionalna je kompetencija prema Saloveyu i Sluyteru (1999) ugrađena u koncepciju suosjećanja, samokontrole, pravičnosti te osjećaj reciprociteta. Dakle, ukoliko je učenik postao emocionalno kompetentan on će i iskazivati emocije na prikladan način.

Kada se govori o postojanju emocija, postoji još jedan termin koji omogućuje spomenutu kompetenciju, a to je samoregulacija. Prema Saloveyu i Sluyteru (1999), samoregulacija jest sposobnost upravljanja vlastitim postupcima, mislima i osjećajima koji su potaknuti nekim vanjskim čimbenicima. To ne znači da osoba uvijek mora biti sretna i zadovoljna, ali znači da se s lošim emocijama treba suočiti i znati ih prepoznati i izboriti. Važno je da dijete od vrtićke dobi, nastavljajući kroz primarno obrazovanje iskusi bogata

emocionalna iskustva kako bi moglo razvijati samoregulaciju pa potom i emocionalnu kompetenciju. Učenikova samoregulacija je usko povezana s privrženosti, odnosno s iskustvom ranih odnosa privrženosti s roditeljima, s majkom. Kvaliteta privrženosti na početku djetetova života utječe na kasniji emocionalni stil učenika. To potvrđuju i Darling – Churchill i Lippman (2016) koji tvrde da društvena i emocionalna iskustva s primarnim skrbnicima, kao i interakcije s drugom djecom i odraslima u ranoj fazi života postavljaju temelje za buduće akademske i osobne rezultate te podupiru i druga područja života. Ukoliko je učenik razvio blisku i zdravu privrženost utoliko će posjedovati veći repertoar emocionalnih postupaka i reakcija za razliku od učenika koji je razvio nesigurnu privrženost te za posljedicu ima krute i konstriktivne reakcije.

2.1. Vrste emocija

Već je ranije rečeno kako emocije karakteriziraju svakoga pojedinca, javljaju se kao individualna reakcija na neku životnu situaciju, te se svaki čovjek s njima nosi ovisno o tome kakve je obrasce samoregulacije usvojio u djetinjstvu. Prema Milivojeviću (2016) emocije se osjećaju samo u situacijama za koje osoba procijeni da su veoma važne. Ta procjena je najčešće na nesvjesnoj razini. Tako postoje pojedinci koji se odlično nose s emocijama te se nazivaju emocionalno kompetentnima i oni koji nisu kompetentni te emocije iskazuju na neprikladan način, odnosno nisu dobri u samoregulaciji (Salovey i Sluyter, 1999 i Woolfson, 2007).

Emocije su u znanstvenom svijetu, psihološkom i psihijatrijskom još uvijek predmet istraživanja i stalnog proučavanja. Sastoje se od tri sastavnice (spoznajno – iskustvene, ponašajno – izražajne i fiziološko – biokemijske).

Spoznajno – iskustvena sastavnica označava misli i svjesnost o emocionalnim stanjima. Ova sastavnica je zapravo poznata pod pojmom emocije. Nastavljajući dalje, ponašajno – izražajna sastavnica očituje se u konkretnim, fizički vidljivim znakovima emocija. Prema Saloveyu i Sluyteru (1999) to su govor, izraz lica, kretanje, položaj ruku, držanje. Posljednja, fiziološko – biološka sastavnica predstavlja tjelesna stanja čovjeka (kucanje srca, znojenje, reakcije kože i razina hormona). Prema Milivojeviću (2016) emocije, odnosno emocionalne reakcije za razliku od drugih reakcija na podražaje, prate promjene u unutarnjim organima te se zovu visceri. Strah, ljutnja, odvratnost, tuga, iznenađenje i radost su osnovne vrste emocija.

Iako postoje različiti profesionalni, stručni i znanstveni stavovi o tome zvuči li glazba u duru veselo, a ona u molu tužno, ista glazba može izazvati različite emocionalne reakcije kod učenika. Glazba u određenom tempu, zbog različitog pulsa koji je brži ili sporiji od otkucaja srca, može također pobuditi različite emocije. Hunter, Schellenberg i Schimmack (2010) proveli su istraživanje kojim su pokazali kakve emocionalne odgovore ljudi daju na glazbena djela, odnosno sličnosti i razlike među reakcijama na trideset glazbenih djela obazirući se na tempo i tonalitet. Osjećaji sreće bili su izraženiji prema glazbi brzog tempa i durskog tonaliteta, a osjećaji tuge za glazbu polaganog tempa i molskog tonaliteta. Istovremeno su postajali i ambivalentni emocionalni odgovori na glazbu koja zvuči tužno. Prema istraživanju Eerole i Vuoskoske (2011) određene karakteristike osobnosti (primjerice ekstrovertiranost i introvertiranost, otvorenost prema iskustvu) doprinose emocionalnim odgovorima na različite vrste glazbenih ulomaka (strašni, sretni, nježni i tužni).

Stoga, kod odabira pojedine glazbe, upravo zbog individualnih reakcija na istu, treba vrlo pažljivo birati glazbene primjere kada se primjenjuje grupni rad, jer izlaganje istom glazbenom primjeru može pobuditi sasvim različitu emocionalnu reakciju kod svakoga pojedinca (učenika). Iz navedenih razloga potrebno je dobro poznavati osobnosti i emocionalno stanje učenika.

2.2. Razina emocionalnog razvoja u dobi učenika razredne nastave

Za razumijevanje teme kako glazba potiče emocionalne reakcije učenika, potrebno je razmotriti razinu emocionalnog razvoja učenika u dobi u kojoj pohađaju primarno obrazovanje, odnosno prva četiri razreda osnovne škole.

Emocionalni razvoj nije u svakoj životnoj dobi jednak jer se razvija uporedno kognitivnim razvojem i emocionalnim iskustvom. Prema Darling-Churchill i Lippman (2016) rani emocionalni razvoj je sposobnost u razvoju djece da doživljavaju, reguliraju i izražavaju emocije na društveno i kulturno prihvatljive načine. Učenik razredne nastave je u prosjeku dijete u dobi od šeste do desete godine. U tom razdoblju prema Woolfsonu (2007) dijete ima četiri ključne emocionalne potrebe. One jesu: potreba da učenik ima prijatelja, potreba za postignućima, potreba da bude voljeno te potreba da iskazuje nadzor. U ovom periodu socijalni odnosi imaju mnogo veću važnost nego u ranijoj dobi stoga posebno treba pripaziti na emocionalni razvoj učenika. Ovisno o tome je li dijete promišljeno ili impulzivno tako će reagirati u socijalnim odnosima. Naime,

prema Woolfsonu (2007) promišljeno dijete je ono kojega pri donošenju odluka u radosti, tuži ili ljutnji vodi razum dok impulzivno dijete vodi srce. Ove karakterne osobine koje dijete pokaže u ranoj dobi, ostaju takvima do kraja života.

„Istraživanja su pokazala da su te karakteristike obično vrlo stabilne tijekom djetinjstva, što znači da će dijete koje je promišljeno u dobi od 4 ili 5 godina, vjerojatno biti takvo i kada bude starije, a isto vrijedi i za impulzivno dijete“ (Woolfson, 2007, str. 68).

Kod učenika razredne nastave javlja se pojam emocionalna žilavost. Naime, ona predstavlja sposobnost djeteta da se oporavi od uspona i padova svakodnevice te ima velik učinak na razinu učenikove sreće (Woolfson, 2007). Neki učenici će briznuti u plač kad naiđu na prvu prepreku, dok se čini da su drugi u stanju prebroditi razne oluje djetinjstva i školovanja. Već spomenuta samoregulacija emocija kod učenika razredne nastave ipak je nešto slabija nego kod odrasloga čovjeka. Samoregulacija čovjeka odraz je njegovog kognitivnog razvoja. Prema Saloveyu i Sluyteru (1999) istraživanja pokazuju da se dijete može služiti emocionalnim znanjem kako bi si pomoglo u regulaciji emocija. Sukladno tomu, učitelji bi trebali pomoći učeniku razumjeti i protumačiti emocionalne signale u okolini prije nego što im predlože određenu strategiju regulacije. Obzirom na to da se djeca mogu služiti i služiti se svojim emocionalnim znanjem, za učitelje i sve pedagoške djelatnike važno je da budu upoznati s fondom dječjeg emocionalnog znanja kako bi im mogli pomoći u regulaciji njihovih iskustava. Primjerice, ako učeniku smeta buka njegovih prijatelja u razredu tijekom odmora, učiteljica bi trebala učeniku objasniti da se učenici samo zabavljaju te da ga ne ometaju namjerno. Emocionalno znanje čovjek stječe širokim emocionalnim iskustvom koje se povećava s godinama.

„Na srodnom području istraživanja uočilo se pozitivne asocijacije između sposobnosti male djece da prepoznaju emocije u sebi i drugima te njihove sklonosti da pomognu, surađuju i izlaze u susret drugoj djeci, što znači da se djeca mogu poslužiti svojim emocionalnim znanjem u društvenim interakcijama“ (Salovey i Sluyter, 1999, str. 237 – 238).

Razina emocionalnog razvoja učenika ovisi i o tome što on doživljava u roditeljskom domu odnosno kakve su interakcije u obitelji. Slabiju i nestabilnu razinu emocionalnog razvoja ostvarit će djeca čiji se roditelji često i jako svađaju osobito ako su i djeca upletena u sukobe. Isto tako djeca čiji se roditelji često ljute na njih, prema Salovey i

Sluyter (1999), skloniji su emociji bijesa i ljutnje. Nastavljajući, depresivniji i potišteni roditelji također će lošije utjecati na emocije djeteta od onih sretnijih i zadovoljnjih. Tako će učenik, ukoliko je majka potištena, češće lošije prevladavati stres, teže će uspostaviti samoregulaciju te će usvojiti obrasce ponašanja majke. Suprotno tome, djeca čiji su roditelji zadovoljni, opušteni, radosni te autoritativnog stava lakše će se nositi s emocionalnim izazovima te će vrlo vjerojatno razviti bolju samoregulaciju. Dakle, osim što na emocionalni razvoj učenika primarnog obrazovanja utječu njegove prirodene karakterne crte, itekako utječe i njegovo okruženje. S ovom spoznajom bi trebali biti upoznati roditelji i učitelji te svi odrasli koji stupe u interakciju s djecom ove dobi.

Učenička samoregulacija i emocionalna kompetencija uvelike ovise o odgoju i pristupu s kojim se suočava. Prema Darling – Churchill i Lippman (2016) emocionalne kompetencije se, kao i društvene, sve više prepoznaju kao ključne za uspjeh djece u školi, kao i u drugim područjima života i u odrasloj dobi. Stoga je vrlo važno poticati u svakom učeniku razvoj i razumijevanje vlastitih, a potom i tuđih emocija.

3. Povezanost glazbe i emocija učenika primarnog obrazovanja

Da glazba može poticati emocionalne reakcije učenika primarnog obrazovanja već je na temelju znanstvene literature donekle naznačeno u dosadašnjim poglavljima. Prema Laniado (2006) već i fetus emotivno reagira na određene zvukove. Tako Brahmsova i Beethovenova djela uznemiruju dijete, a Vivaldi i Mozart smiruju, osobito njihova rana djela (Laniado, 2006). Istražujući reakciju na zvukove još nerođena djeteta, istraživači su zaključili kako su i muški i ženski glasovi važni za djetetovu zvukovnu percepciju okoline. Prema Laniado (2006) za harmoničan razvoj djeteta potrebni su majčini visoki tonovi, ali i očev bariton. Naime, dijete već u majčinoj utrobi percipira majčin glas odnosno visinu, intezitet, boju glasa i trajanje zvuka. Stoga, već u toj najranijoj dobi, poželjno je da roditelji pjevaju djeci jer se već na taj način uspostavlja pozitivna veza, pobuđuju emocije i osjećaj sigurnosti.

Svaki učitelj treba biti svjestan koliko glazba može imati snažnu moć nad emocijama učenika kad već u najranijoj dječjoj dobi glazba pobuđuje različite emocionalne reakcije. U ovom radu osobit je naglasak na moći glazbe koja potiče emocije i emocionalno stanje učenika. Tijekom primarnog obrazovanja učenik je izložen sadržaju Glazbene kulture kao odgojnom nastavnom predmetu. Učitelji primarnog obrazovanja već se tijekom Učiteljskog studija, osobito na kolegiju Metodika hrvatskog jezika, upoznaju sa znanstvenom literaturom koja

dokazuje pozitivne učinke glazbe i ritma na usvajanje govora i jezika, ali se manje upoznaju s rezultatima istraživanja koja istražuju vezu između glazbe i emocija kod učenika. Osim u školi, učenik je izložen glazbi u roditeljskom domu te izvanškolskim aktivnostima poput plesa, pjevanja ili glazbene škole. Čovjek glazbu sluša kako bi se opustio, kako bi ga potaknula na razmišljanje ili iz zadovoljavanja potrebe za kulturnim sadržajima. Glazba prati čovjeka u gotovo svim životnim situacijama, bilo kod sretnih događaja – slavlja ili tužnih događaja kada se glazbom tješi pri osjećaju tuge.

Prema Foran (2009) glazba ima moć kojom se mogu izazvati emocionalne reakcije kod čovjeka te ju koriste marketinške tvrtke, filmski redatelji, ali i majke kad pjevaju svojim bebama za uspavlivanje. Već u najranijoj dobi, glazba utječe na emocije novorođenčeta tako što ga smiri, utješi ili uspava ukoliko mu majka pjeva uspavanku. Prema Forde Thompsonu i Quinto (2012) glazba utječe na emocionalno stanje čovjeka tako što mu daje energiju (potiče cirkulaciju), iznenađuje ga, smiruje, oduševljava i na različite načine oblikuje čovjekova emocionalna stanja.

U Hrvatskoj, Škojo (2020) je provela istraživanje kojim je pokazala kako slušanje klasične i umjetničke glazbe pobuđuje određene emocije. Tako su se učenici slušajući *Kol Nidrei* autora Maxa Brucha osjećali uglavnom smireno ili tužno, slušajući *Tritsch – tratsch polku* Johana Straussa osjećali uzbuđeno ili sretno isto kao što je bio slučaj s Händelovim djelom *Halleluia*. Osim stranih skladatelja, Škojo (2020) je koristila u istraživanju i djela hrvatskih skladatelja. Slušajući Sorkočevićevu *Simfoniju u D – duru br.3*, II. st. *Andante* većina učenika je osjećala sreću ili smirenost. Međutim, *Studija za klavir br. 6* skladatelja Borisa Papandopula izazvala je različite emocije kod učenika. Dio je osjećao ljutnju, dio uzbuđenje, dio smirenost, a mali dio sreću ili čak i tugu. *Balada za violinu, violončelo i klavir* Rudolfa Matza izazvala je uglavnom tugu i smirenost.

Osim zadovoljenih primarnih potreba djeteta u najranijoj dobi, glazbeni programi u učionici mogli bi poboljšati već spomenutu emocionalnu regulaciju odnosno samoregulaciju učenika (Foran, 2009). Prema Eeroli i Vuoskoski (2013) nerijetko se znalo sugerirati kako se mnogi ljudi bave glazbenim aktivnostima upravo zbog njihova emocionalnog učinka. Tako i Breitenfeld i Majsec Vrbanić, (2011) preporučuju da bi glazbu trebalo koristiti u učionicama i zajedničkim prostorima škole jer doprinosi pozitivnom i opuštenom ozračju, a osim toga, omogućuje i osjetilno povezivanje koje je potrebno za dugoročno pamćenje. Prema Lettsu (2006) glazba je izraz identiteta, osobnog i grupnog. Ljubitelji glazbe s obzirom na afinitete

grupiraju se u različite skupine, ali isto tako ih glazba može i zbližavati. Učitelji bi stoga trebali intenzivnije upoznati mogućnosti djelovanja glazbe na emocije učenika kako bi prepoznali njihove individualne reakcije, a na određenu glazbu te shodno tome primijeniti ciljane postupke primjenjivanja glazbe u nastavi.

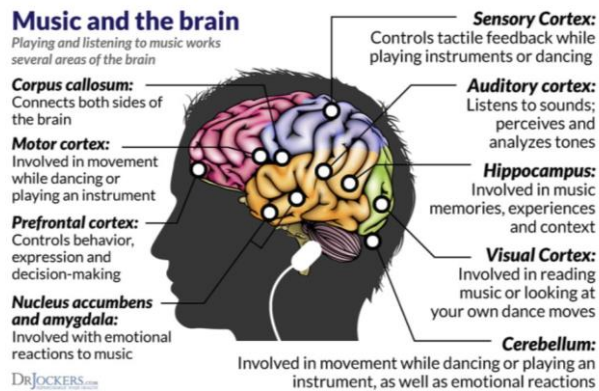
3.1. Što glazba aktivira u mozgu?

Za razumijevanje neuroloških procesa pri recepciji glazbe, za potrebe obrazlaganja teme ovoga rada potrebno je objasniti na koji način i u kojim centrima mozga se glazba percipira. Ljudski mozak je organ koji služi kao centar živčanog sustava. Znanost je potvrdila da čovjek umire tek kada mozak prestane raditi, a ne srce kao što mnogi vjeruju. Mozak upravlja svim životnim funkcijama. Očima gledamo, ali mozgom vidimo. Ušima slušamo, ali mozgom čujemo. Rukama i nogama se krećemo, ali mozak daje naredbe za te kretnje.

Mozak se sastoji od četiri glavna dijela: mali mozak, srednji mozak, veliki mozak i produžena moždina. Podijeljen je na dvije polutke, lijevu i desnu. Naime, lijeva polutka ili hemisfera upravlja desnom stranom tijela, a desna polutka ili hemisfera upravlja lijevom stranom tijela. Glazba aktivira različite dijelove mozga jer se sastoji od mnogih sastavnica kao što su melodija, boja zvuka, ritam, visina tona i tako dalje koji se percipiraju u različitim dijelovima mozga. Primjerice, desna hemisfera čovjekova mozga percipira boju zvuka, melodiju i metar dok lijeva hemisfera preuzima ritam i visinu tona. Prema Levitinu (2016) ritam i metar nisu neuronski povezani jer se njihova percepcija događa na različitim hemisferama pa primjerice ljudi s oštećenom lijevom hemisferom mogu izgubiti sposobnost percipiranja i držanja ritma, ali će i dalje moći ekstrahirati metar i obrnuto kod desne hemisfere. Osim u velikom mozgu, promjene tijekom slušanja glazbe događaju se i u malom mozgu – uključen je u praćenje ritma (Levitin, 2016). Sukladno tomu, glazbu čovjek prerađuje na najvišoj razini, praktički cijelim velikim mozgom (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2011). Dakle, ako učitelj učenike dovodi u interakciju s glazbom ujedno potiče i cjelokupni rad njihovog mozga.

Slika 1.

Mnogi dijelovi mozga sudjeluju u obradi glazbe.

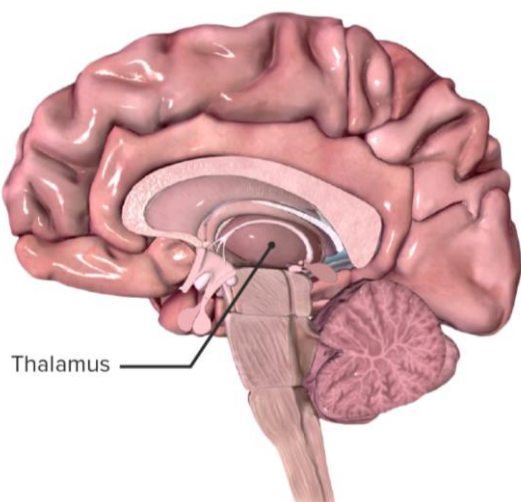
Izvor: <https://www.guardiannurses.com/music-and-the-brain-listen-closely/>.

Često se govori o tome da glazba ima značajnu moć i potiče emocionalne reakcije, no za potrebe ovoga rada, objasniti će se na znanstvenoj razini ljudska reakcija na zvuk, odnosno glazbu.

Istraživanja o tome koje su poveznice između moždanih aktivnosti mozak i emocija do relativno su novijeg datuma te se značajnija istraživanja pronalaze tek od devedesetih godina prošloga stoljeća (Foran, 2009 prema LeDoux, 1996). Prema Breitenfeld i Majsec Vrbanić (2011) u dijelu mozga koji se naziva talamus čovjek osjećajno i automatski reagira na glazbu.

Slika 2.

Talamus.

Izvor: <https://www.lecturio.com/concepts/thalamus/>.

Na slici se vidi gdje je talamus smješten, u dubini mozga, odnosno u središtu. Talamus je okružen limbičkim sustavom koji je zadužen za regulaciju emocija. Nakon što uhom poslušamo glazbu, odnosno primimo informaciju, ta informacija putuje do mozga te kada stigne do talamusa tu se događa emocionalna reakcija na glazbu. Prema Majsec Vrbanić (2008) glazbeni impuls prvo prolazi kroz spomenuti talamus zatim u suradnji s amigdalom stvara određenu emocionalnu reakciju na zvuk. Upravo iz tog razloga različita glazba u čovjeku izaziva različite osjećaje poput radosti, tuge, iznenađenja, straha itd. Svaki čovjek će drugačije reagirati na određenu glazbu upravo zbog svoje različitosti percipiranja. Važno je primijetiti i da je reakcija na glazbu zbog amigdale primarno emocionalna i instinktivna, a tek zatim se primljene informacije kognitivno obrađuju (Bežen, Jurkić Sviben i Budinski, 2013). Prema Levitinu (2016) mali mozak je također povezan s emocijama jer sadržava brojne veze s amigdalom te se aktivira kada ljudi slušaju glazbu koja im se sviđa. Sachs i suradnici (2016) također konstatiraju da se percepcija glazbe odvija u mozgu i objašnjavaju individualne razlike u osjetljivosti na glazbu.

Mnogi autori istraživali su vezu između slušanja klasične glazbe te kognitivnog i emocionalnog razvoja pojedinca. Prema Laniado (2006) već u ranom djetinjstvu klasična glazba potiče rad mozga. Amerikanac Don Campbell autor je knjige Mozartov efekt koju je napisao 1997. godine. Već pomalo kontroverzno istraživanje Dona Campbella o Mozartovu efektu koje je izazvalo značajnu raspravu među znanstvenim stručnjacima, konstatira da Mozartova i barokna djela potiču nastanak i osnaživanje neuronskih veza u djetetovu mozgu. Riječ je o tome da je barokna i klasicistička glazba, pogotovo Mozartova, vrlo simetrična te obiluje sekvencama i dionicama koje se ponavljaju te na taj način stimuliraju desnu i lijevu polutku mozga te ujednačuju njihov rad (Laniado, 2006). Klasična glazba, osobito Mozartova ima pozitivan utjecaj na emocije čovjeka te se koristi i muzikoterapiji koja će za potrebe razrade teme biti objašnjena u kasnijim poglavljima. Tako i hrvatski autori Breitenfeld i Majsec Vrbanić, (2011, str. 27) konstatiraju: „Nedvojbeno je da ritmovi, melodije, visoke frekvencije u glazbi koju je skladao W. A. Mozart potiču i pobuđuju kreativna i motivacijska područja mozga.“ Međutim, prema Pauwelsu i suradnicima (2014) istraživanje je pokazalo da slušanje Mozartove glazbe ima privremeno poboljšanu izvedbu u kognitivnim domenama, ali ne dugoročnu. Učinak postoji, ali je trenutne prirode. Naime, istraživanje je pokazalo da su slušatelji koji su slušali Mozartovu glazbu oko desetak minuta doživjeli kratka poboljšanja vizualno – prostorne percepcije (Pietsching, Voracek i Formann, 2010). Dakle, sva glazba koja

je motorična, koja obiluje motoričkim pulsom poput glazbe Wolfganga Amadeusa Mozarta povoljno utječe na mentalni razvoj učenika makar i trenutno.

Temeljem navedenog razvidno je da glazba aktivira i pobuđuje aktivnosti u obje polutke mozga, osobito dio odgovoran za emocije te imajući to u vidu, educirani učitelj u tome području mogao bi glazbu koristiti kao alat za pobuđivanje emocija, ali i poticanje intenzivnijeg rada svih moždanih funkcija.

3.2. Aktivnosti sviranja, pjevanja, slušanja i glazbenih igara kao pokretači emocija u nastavi glazbene kulture i drugih nastavnih predmeta

Prema Priručniku za kulturnu osviještenost i izražavanje (Zrnčić, 2015) glazba je jedna od umjetnosti koja razvija visoku umjetničku i kulturnu naobrazbu učenika. Kao što je navedeno u uvodnim poglavljima, cjelokupni učinak glazbenih aktivnosti na razvoj djeteta je vrlo širok. Brojna istraživanja (Campayo - Muñoz i Cabedo – Mas, 2017, Bežen, , Jurkić Sviben, Budinski., 2013) potvrđuju kako one utječu na emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj učenika. Sviranje, pjevanje, slušanje i glazbene igre su preporučljive aktivnosti koje učitelj može provoditi u cjelokupnom obrazovnom i odgojnom procesu s učenicima bilo na satu Glazbene kulture, nekom drugom nastavnom predmetu ili pak produženom boravku.

Glazbene igre čini spoj pjevanja, govora i pokreta. Kroz ovakve glazbene aktivnosti učitelj ostvaruje i posebnu emotivnu vezu sa učenicima, osobito ako je riječ o prvom razredu osnovne škole. Već kod djece rane dobi glazbene će aktivnosti izazvati radost i želju za oponašanjem i ponavljanjem (Velički i Katarinčić, 2011). Kada je riječ o pokretanju emocija, glazbene aktivnosti poput sviranja, pjevanja i izvođenja glazbenih igara potiču pozitivne emocije radosti i znatiželje te bolje socijalne vještine (Nikolić, 2018). Ove aktivnosti mogu, prema Foran (2009), značajno pospješiti emocionalno stanje, a prema Brđanoviću (2017) i kognitivne sposobnosti učenika. Osim toga, aktivnosti poput sviranja, pjevanja ili glazbenih igara mogu potaknuti učenika na nesvjesno iskazivanje vlastitih emocija. Prema Woolfsonu (2007) roditelj može prepoznati neverbalnom komunikacijom djeteta njegove emocije, a tako i učitelj prema pokretima, držanju ruku, gestama lica i cjelokupnom stavu može uočiti učenikovo izražavanje emocija. Glazba može biti poticaj ili učenikovo sredstvo izražavanja i bolje komunikacije s okolinom te može pridonijeti osjećaju postignuća, samopouzdanju i osjećaju pripadanja (Nikolić, 2018).

Sviranje je glazbena aktivnost koja se u primarnom obrazovanju uglavnom provodi u sklopu nastave Glazbene kulture. Sviranje, uključivši i pjevanje te glazbene igre pripadaju domeni B. kurikuluma (GKGU-MZO, 2019). Prema Kurikulumu za Glazbenu kulturu / Glazbenu umjetnost (MZO, 2019) izvođenje navedenih glazbenih aktivnosti omogućit će učeniku cjelovit doživljaj glazbe te razvoj kreativnosti i glazbenih sposobnosti. Učenik može svirati tijelom ritam i metar ili različitim dostupnim instrumentima kao što su udaraljke, činele itd. Upravo poticanjem učenika na aktivnost sviranja učitelj može potaknuti i učeničko izražavanje potisnutih emocija. . Prema Golemanu (2020) negativne emocije odražavaju se, kao i pozitivne, na aktivnost koju u određenom trenutku činimo neverbalnom komunikacijom. Prema tome, po načinu na koji učenik drži instrument, kojim intenzitetom svira, prema facijalnoj ekspresiji, učitelj može prepoznati emocije učenika. Osim na nastavi glazbene kulture, svirati se može i na ostalim neglazbenim nastavnim predmetima ovisno o kreativnosti i inicijativi učitelja.

Aktivnost pjevanja je prema Novačić i suradnici (1986), u razrednoj nastavi, u najvećoj mjeri pjevanje po sluhu te je jedna od osnovnih glazbenih aktivnosti. Pjevanjem dijete doživljava i izražava emocije. . Kao i kod sviranja, tako i kod aktivnosti pjevanja učitelj može prepoznati emocije učenika. Način na koji učenik pjeva, glasnoća, držanje tijela, emocionalna uživiljenost mogu upućivati na emocionalno stanje djeteta. Pjevanjem se može svladati sramežljivost ako je dijete otvoreno takvoj aktivnosti kao i ostalim glazbenim aktivnostima na prirodan, umjeren i spontan način. Ako dijete ne želi pjevati, treba u slobodnoj volji promatrati aktivnosti ostale djece te treba znati da se u bilo kojem trenutku može uključiti. Prema Radić (2017) pjevanje može pomoći i u usvajanju pravilnoga govora te rastavljanju riječi na slogove osobito kod učenika prvoga razreda ili kod djece s govornim teškoćama. Prema Goran i Marić (2013) dobro je poticati djecu da i sami stvaraju pjesme kroz različite spontane aktivnosti. Na ovaj način također se pobuđuju pozitivne emocije učenika ili se dijete potiče na iskazivanje emocija. Pjevanje utječe na emocije djeteta tako što ga ispunjava, usađuje u njega mir, ljubav i poštovanje te zbog značajne dobrobiti pjevanja na učenika, učitelj treba poticati pjevanje pozitivnih i poticajnih pjesama (Krstić i Milić, 2009). Prema Jurkić Sviben i Jambrošić (2021) pjevanje najčešće kod učenika izaziva pozitivne emocionalne reakcije. Provedeno istraživanje o emocijama i pjevanju tijekom pandemije pokazalo je da su učenici koji se inače aktivno bave pjevanjem te su tijekom pandemije morali obustaviti tu aktivnost, osjetili osobno nezadovoljstvo za razliku od učenika koje se inače ne bave pjevanjem (Jurkić Sviben i Jambrošić, 2021). Nadalje, kada se

čovjek osjeća dobro, srce mu kuca umjereno, ujednačenim ritmom. Upravo glazba može pomoći dovođenju organizma u stanje sklada i mira izostavljajući negativne emocije ukoliko je odabir glazbe estetički kvalitetan i primjeren stanju učenika.

Aktivnost slušanja prema Kurikulumu za Glazbenu kulturu / Glazbenu umjetnost (2019) pripada A. domeni. Ono može biti zanimljiva glazbena aktivnost u primarnom obrazovanju. U samoj nastavi Glazbene kulture zadatci učenika mogu biti raznoliki, od prepoznavanja instrumenata koji izvode skladbu, glasova koji se javljaju, tempa, dinamike itd. Usmjerujući se osobito na emocije i emocionalne reakcije učenika, već je ranije naglašeno kako učitelj treba biti svjestan koje emocije želi potaknuti te poznavati načine i mehanizme pokretanja istih. S obzirom da su emocionalne reakcije na glazbu vrlo individualne treba biti oprezan te s posebnom pažnjom i promatranjem reakcija birati određenu glazbu. Tako Mori i Iwanaga (2017) konstatiraju da vesela melodija može izazvati jezu, dok će tužna melodija izazvati suze.

Glazbene igre, koje objedinjavaju aktivnost pjevanja, govora i pokreta prigodan su metodički instrumentarij u nastavi kada se žele potaknuti emocije. Osim na emocionalni razvoj, imaju značajan utjecaj na kognitivni i socijalni razvoj učenika. Prema Krstić i Milić (2009) glazbene igre imaju dvije uloge. Jedna je razvijanje glazbenog kapaciteta djeteta, a druga stvaranje preduvjeta za važan odgojno – obrazovni proces. Glazbene igre pogodne su od najranije dobi, odnosno najmlađih vrtićkih skupina – jaslica pa do škole i kasnije. Izbor glazbenih igara treba ovisiti o učenikovom tjelesnom i intelektualnom razvoju, emocionalnom dosegu, učenikovim doživljajima, iskustvima i znanjima iz neposredne okoline. Glazbene igre imaju višestruke učinke. Razvijaju glazbeno pamćenje, glas, sluh i osjećaj za ritam. Nastavljajući, usavršuju motoriku učenika osobito u nižim razredima, pomažu razvoju pravilnog izgovora te obogaćuju rječnik učenika.

Povezanost glazbe i učenika primarnog obrazovanja je snažna i značajna te učitelj raznolikim glazbenim aktivnostima može potaknuti emocije učenika i stvoriti ugodno razredno ozračje.

4. Glazba i emocionalna inteligencija

Brojna znanstvena istraživanja dokazuju kako je emocionalna inteligencija vrlo značajna, ponekad i značajnija od samoga kvocijenta inteligencije te je izrazito važno

razvijati ju i poticati među učenicima. Prema Sulemanu i suradnicima (2019) može predvidjeti budući akademski uspjeh. Emocionalna inteligencija smatra se polazišnom točkom razvoja društvenih i emocionalnih vještina. Kako je već utvrđena značajna povezanost glazbe i emocija, nastavno tome, pretpostavka je i da postoji povezanost glazbe i emocionalne inteligencije.

Prema Golemanu (2020) emocionalna inteligencija označava skup emocionalnih potreba i poriva te istinskih vrijednosti neke osobe i kao takva upravlja svim oblicima vanjskih ponašanja. Emocionalna inteligencija je, nastavljaajući, prema Saloveyu i Sluyteru (1999), u širem smislu promišljanje koje uzima u obzir emocije. Ona sadrži dvije sastavnice: emocije i inteligenciju. Počevši od podjele mišljenja na tri dijela (kogniciju, afekt i motivaciju), kognicija pripada inteligenciji, a afekt emocijama (Salovey i Sluyter, 1999). Motivacija je treći dio mišljenja koji se odnosi na biološke porive ili na stečene postupke. Kognitivni dio mišljenja predstavlja funkcije kao što su pamćenje, logičko razmišljanje, prosuđivanje i apstraktno mišljenje. Afekt predstavlja emocije, umor i energiju. Emocionalnoj inteligenciji pripadaju ranije spomenute i objašnjene emocionalna kompetencija i samoregulacija.

Uzimajući u obzir koliko je emocionalna inteligencija važna te koliko može kvalitativno poboljšati čovjekov život, važno je naglasiti da glazba može poticati i pomoći razvoju iste i to već u dobi učenika ranog i primarnog obrazovanja. U izražavanju emocija moguća su tri stava: potisnuti emocije, impulzivno ih izraziti ili ih izraziti svjesno i kontrolirano. Karakteristika emocionalne inteligentne osobe jest izražavanje emocija svjesno i kontrolirano.

Prema Salovey i Sluyter (1999) između deset i petnaest posto učenika ima problema u međuvršnjačkim odnosima u školi. Naime, društveno–emocionalna prilagodba vršnjacima također je dio emocionalne inteligencije. U potrebi društveno-emocionalne prilagodbe moguće je koristiti glazbene aktivnosti kao kvalitetnu podlogu za razvoj emocionalne inteligencije. Primjerice, glazba uz plesni pokret ili igre s pokretima u parovima ili skupinama potaknut će pozitivne emocije među učenicima te će se razviti pozitivno razredno ozračje i međusobna povezanost učenika u skupini (Nikolić, 2018).

Strategije regulacije emocija u stresnim situacijama također pripadaju području emocionalne inteligencije. One se kod učenika primarnog obrazovanja dijele na tri, načina (Salovey i Sluyter, 1999). Prve su interne odnosno kognitivne strategije. Zatim slijede samostalne strategije te vanjske odnosno ponašajne strategije. Interne odnosno kognitivne

strategije regulacije emocija u stresnim situacijama povećavaju se s godinama. Vanjske, ponašajne strategije ostaju razmjerno konstantne. Temeljem navedenog, moguće je konstatirati da se kod kognitivne regulacije emocija, emocionalna inteligencija razvija, da njezin intenzitet raste i da se emocionalna inteligencija može usvajati učenjem pojedinih obrazaca.

U odgojno-obrazovnom procesu učitelj kao moderator toga procesa može poticati osvještenost učenika kako u svladavanju stresnih situacija glazba može biti kvalitetan medij kojim se mogu smiriti, ali i potaknuti pozitivne emocionalne reakcije. Pozitivan pristup u procesu osvješćivanja jest praktična primjena teorije da glazba može biti medij koji pomaže svladavanju stresnih situacija. Primjerice, prije ispita znanja pozitivan postupak mogao bi biti da učitelj učenicima omogući slušanje klasične ili neke druge kvalitetne umjetničke glazbe kojom se može potaknuti učenika na budnost i poticanje pozitivnih emocija jer prema Nikolić (2018) glazba kod učenika potiče budnost i zadovoljstvo te su u istraživanju bolji rezultati zabilježeni među djecom koja su bila izložena glazbi za razliku od djece koja nisu izložena glazbenom utjecaju.

Sljedeći pozitivan primjer može biti plesanje učenika uz neku njima već poznatu i usvojenu glazbu. Potrebno je da učitelj u svojim nastojanjima poticanja emocionalne inteligencije učenika bude kreativan, inovativan te je nužno kontinuirano cjeloživotno obrazovanje u navedenom području. Za učitelje je od izrazite važnosti da usvoje i spoznaju koja je i u kojoj mjeri vrijednost glazbe i način kako glazba, odnosno zvuk potiče emocionalne reakcije i emocionalnu inteligenciju te da usvojene spoznaje implementiraju u nastavu.

5. Glazbena motivacija

Motivacija je „psihički proces koji nas potiče na mentalne ili tjelesne aktivnosti, i 'iznutra' djeluje na naše ponašanje. Motivacija je u psihologiji zamijenila nekadašnji pojam 'volje', koji se ubraja u 'psihologiju moći' ('moć govora', 'moć volje' i sl.)“ (HE, 2022). Prema Šulentić i Begić (2011) uvođenje glazbe u neke neglazbene predmete može imati motivacijsku ulogu ili s druge strane može poslužiti za opuštanje i za uklanjanje dosade i zamora. Glazbena motivacija se može koristiti u neglazbenim predmetima odnosno glazba se može koristiti kao motivacijsko sredstvo na satovima usvajanja novih nastavnih sadržaja ili pak satovima ponavljanja i/ili vježbanja. Primjer upotrebe glazbe kao motivacijskog

sredstva su istražili znanstvenici Bežen, Jurkić Sviben i Budinski (2013) među učenicima koji su usvajali početno čitanje i pisanje. Istraživanje se temelji na znanstvenoj hipotezi A. Patel (2011) naziva OPERA hypothesis koja se sastoji od pet dijelova: *overlap* (hrv. preklapanje), *precision* (hrv. preciznost), *emotion* (hrv. osjećaji), *repetition* (hrv. ponavljanje) i *attention* (hrv. pažnja). Bežen, Jurkić Sviben i Budinski u nastavni sat Hrvatskoga jezika ugradili su za potrebe istraživanja pjesme o glasovima/slovima koje učenici usvajaju u procesu učenja velikih i malih formalnih slova tijekom prvog polugodišta prvoga razreda osnovne škole. Pjesme jednostavnih melodija i teksta zasićenog glasom koji se usvaja/uči služile su kao glazbena motivacija te su se pjevale na početku nastavnog sata Hrvatskoga jezika. Učenici su usvajali ritam, melodiju i tekst pjesme, a zatim su pristupili prijenosu glasa u slovo te prema uputama u pjesmama o grafičkom izgledu slova pisali grafeme kako bi se ostvario krajnji cilj sata Hrvatskoga jezika, a to je usvajanje novoga glasa i slova. Rezultati istraživanja provedenog u jesen i zimu 2012. godine su išli u prilog učenicima koji su bili izloženi ovakvoj glazbenoj motivaciji.

Još jedan primjer korištenja glazbe u svrhu glazbene motivacije u nastavi Hrvatskog jezika jest uglazbljena pjesma o jezičnim sadržajima (imenicama i pridjevima) za treći razred koja se može koristiti dvostruko – u *uvodnom dijelu* sata kao motivacija (poticanje pozitivnih emocija i znatiželje) ili u etapi sata *rad na jezičnometodičkom predlošku* kao predložak (Ivanković, 2019).

Prema Dvojković (2020) glazba se može koristiti u nastavi Matematike u svrhu glazbene motivacije na način da poveća učenikovu intrinzičnu motivaciju te potakne interes i koncentraciju. Primjer glazbene motivacije u nastavi Matematike su uglazbljene pjesme za uvođenje pojma brojeva do dvadeset u prvom razredu (Dvojković, 2020).

Bežen, Jurkić Sviben i Budinski (2013) ističu kako glazba brže djeluje na emocije koje su zapravo i osnova motivacijskog procesa. Mnoga istraživanja (Šimunović, 2021, Lamb, 2006, Chao-Fernández i suradnici, 2020) potvrđuju da glazba i glazbena poduka poboljšavaju sposobnosti poput svladavanja čitalačkih vještina, učenja jezika i matematike. Metodički postupci u nastavi koji u sebi sadrže glazbu kao motivacijsko sredstvo mogu se koristiti u svim neglazbenim nastavnim predmetima. Osim glazbene motivacije, koja pozitivno djeluje na emocije, interes i poučavanje učenika, ciljanom uporabom glazbe, posebno osmišljenim metodičkim postupcima, može se postići i međupredmetna korelacija u nastavi Huzjak (2001, 2010, 2016).

6. Muzikoterapija

Muzikoterapija ili glazbena terapija predstavlja korištenje glazbe i njenih elemenata na čovjeku ili grupi ljudi u procesu koji je pokrenut kako bi unaprijedio komunikaciju, učenje, potaknuo izričaj i druge terapijske ciljeve (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2011). Svrha muzikoterapije jest postizanje fizičkih, emocionalnih, mentalnih, društvenih i kognitivnih potreba čovjeka. Nastala je iz nekoliko disciplina poput fizioterapije, opće psihologije, psihoterapije, glazbene naobrazbe, glazbene psihologije, antropologije i medicine. Provodi se i kod učenika radi prevencije, liječenja ili rehabilitacije. Glazbena se terapija, prema Breitenfeld i Majsec Vrbanić (2011), može svrstati u tri skupine: bihevioralna glazbena terapija, psihoterapeutska glazbena terapija te edukacijska glazbena terapija. Kod bihevioralne terapije glazba se koristi kako bi se unaprijedilo prikladno ponašanje ili umanjilo neprikladno ponašanje. Kod psihoterapeutske glazbene terapije glazba se koristi kako bi osoba upoznala sebe i svoje potrebe. Edukacijska se terapija odvija unutar obrazovne ustanove. Ovakva terapija ispunjava potrebe učenika vezane uz njegov obrazovni program. Muzikoterapija smatra da glazba, koja utječe na emocije svake osobe, ima veći utjecaj na emocije učenika koji je skloniji glazbi od učenika koje glazbu ne poznaje i ne pokazuje za nju interes. Prema Breitenfeld i Majsec Vrbanić (2011) emotivne reakcije na glazbu popraćene su i fizičkim reakcijama i obratno. Primjerice, emotivni učinak glazbe bit će stvaranje određenih emocija i raspoloženja, ali će se istovremeno pokazati i fizičke reakcije poput promjena na koži, ubrzanog kucanja srca, promjena disanja, utjecaja na probavni sustav. Emotivne reakcije na glazbu najčešće su odjek učenikovih sjećanja, prošlih iskustava koja mogu biti pozitivna ili negativna.

„Engleski psiholog John Sloboda otkrio je da ljudska sjećanja vezana uz rana glazbena iskustva mogu biti neugodna – kao što je sjećanje na učiteljicu koja je u školi branila pjevanje djetetu s obrazloženjem da ne zna pjevati – ili ugodna: kada slušanje glazbe vežemo za proslave rođendana ili slavlje blagdana“ (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2011, str. 54).

Glazbeni terapeut ima odgovornost procjene na koji način i kakve emocionalne reakcije želi potaknuti kod čovjeka. Muzikoterapija se uglavnom provodi kod učenika s teškoćama u razvoju, kod učenika koji su doživjeli nekakvu traumu ili pak kod učenika koji se bore s tjeskobom i anksioznošću. Dakako, elementi glazbene terapije mogu se i poželjno je da se zbog pozitivnog i terapijskog učinka primjenjuju i kod svih učenika.

Istraživanje

U nastavku rada slijedi istraživanje provedeno među studentima s Učiteljskog fakulteta. Potaknuta promišljanjem i zanimanjem za osviještenost studenata - budućih učitelja o utjecaju glazbe na emocije učenika i poznavanju pojmova glazbene motivacije, emocionalne inteligencije i muzikoterapije, u suradnji s mentoricom, postavljeno je i provedeno istraživanje.

7. Metodologija istraživanja

7.1. Cilj i problem istraživanja

Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati mišljenje i stavove studenata četvrte i pete godine Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu o važnosti glazbe u emocionalnom sazrijevanju učenika. Problem istraživanja bio je ispitati koliko su studenti upoznati s povezanošću glazbe i emocija, važnošću glazbenog obrazovanja za emocionalni razvoj učenika, jesu li se i u kojoj mjeri i na kojim kolegijima tijekom studija upoznali sa sadržajima i pojmovima povezanosti glazbe i emocija, emocionalnom inteligencijom i muzikoterapijom, jesu li upoznati s pojmom glazbene motivacije i imaju li namjeru u svojem budućem pedagoškom djelovanju upotrebljavati glazbu i izvan glazbenih predmeta (sata Glazbene kulture).

7.2. Hipoteze

Postavljene hipoteze istraživanja povezane su s postavljenim ciljem i problemom istraživanja.

H1 Studenti su svjesni da postoji značajna povezanost između glazbe i emocionalnog razvoja učenika.

H2 Studenti su se tijekom učiteljskog studija upoznali s pojmovima koji povezuju glazbu i emocije.

H3 Studenti imaju interes za spoznajom o povezanosti glazbe i emocionalnog razvoja učenika.

H4 Studenti su upoznati s pojmovima glazbene motivacije i muzikoterapije.

H5 Studenti imaju namjeru koristiti glazbu u svome budućem pedagoškom djelovanju izvan same nastave glazbe.

7.3. Metodologija istraživanja

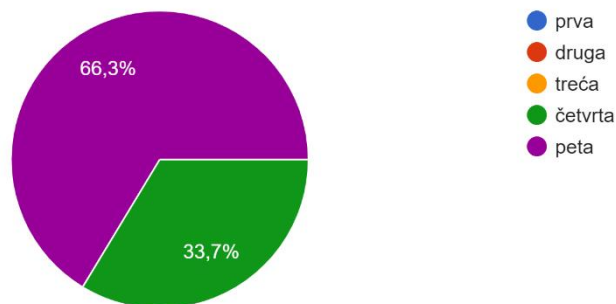
Uzorak

Ispitanici su bili studenti četvrte i pete godine Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Podatci su prikupljeni putem anonimnog *online* anketnog upitnika provedenog od 11. do 21. svibnja 2022. godine.

Slika 1.

Godina studija ispitanika

1. Godina studija:
101 odgovor

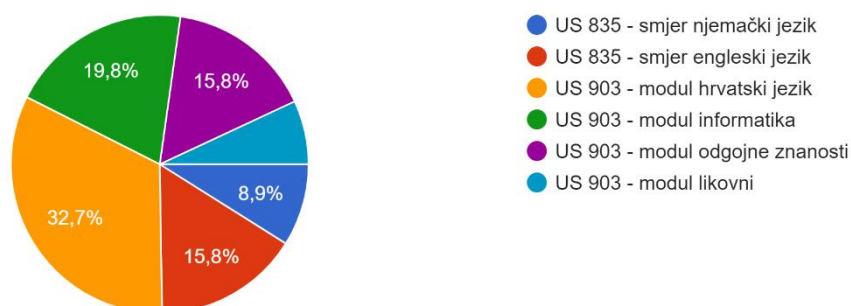
Iz slike 1. vidljivo je da su sudionici istraživanja bili studenti četvrte i pete godine. Ispitan je sto i jedan student. Većina ispitanika, njih 66,3% je studenata s pete godine dok je 33,7% studenata s četvrte godine.

Slika 2.

Vrsta učiteljskog studija

2. Vrsta učiteljskog studija:

101 odgovor

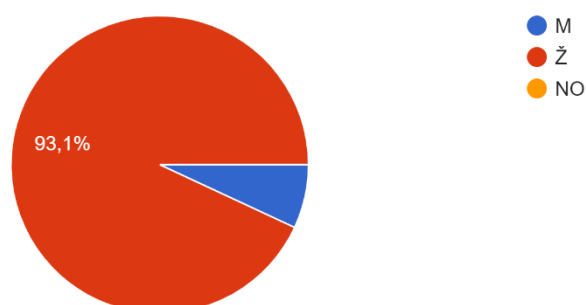
Na mrežnoj stranici Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (<https://www.ufzg.unizg.hr/>) stoji da postoje dva smjera: smjer njemački jezik, smjer engleski jezik i jedan studij s modulima modul hrvatski jezik, modul informatika, modul odgojne znanosti i modul likovni). Zabilježen je 101 odgovor ispitanih studenata (N=101). Najviše ispitanika, 32,7% je studenata s modula hrvatski jezik. Zatim, 19,8% ispitanika je studenata s modula informatike. Jednak postotak ispitanika (15,8%) je studenata sa smjera engleski jezik i s modula odgojne znanosti. 8,9% ispitanika su studenti sa smjera njemački jezik i 6,9% je studenata s modula likovni.

Slika 3.

Spol ispitanika

3. Spol:

101 odgovor

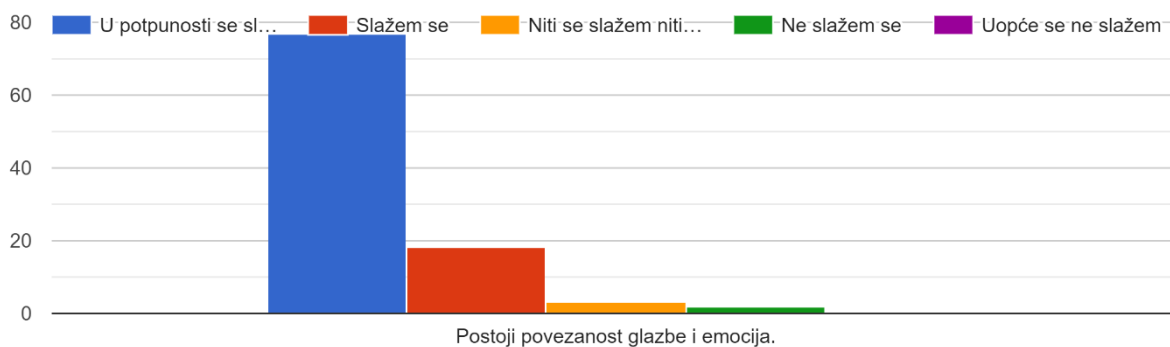
Prema slici 3. zabilježen je 101 odgovor ispitanih studenata. Čak je 93,1% ispitanika ženskog spola, dok je 6,9% ispitanika muškog spola. Niti jedan ispitanik nije neodređenog spola.

Slijedi prikaz dobivenih rezultata istraživanja, anketnog upitnika. Rezultati su prikazani grafikonom uz dodatna pojašnjenja.

Slika 4.

Prvo pitanje vezano uz cilj istraživanja i postavljene hipoteze odnosilo se na ispitivanje smatraju li studenti da postoji povezanost glazbe i emocija.

4. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

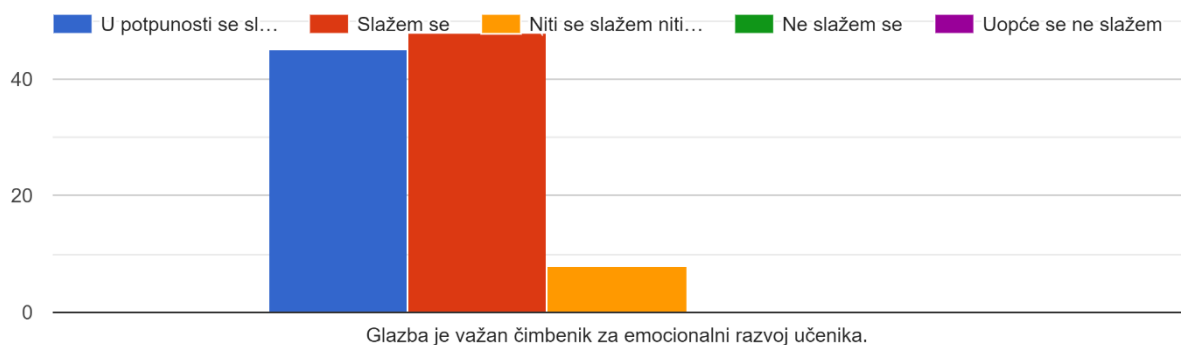
Iz slike 4. vidljivo je da su ponuđeni odgovori: *u potpunosti se slažem*, *slažem se*, *niti se slažem niti ne slažem*, *ne slažem se*, *uopće se ne slažem*. Zabilježeno je 100 odgovora ispitanih studenata. Sedamdeset sedam studenata (77%) je odgovorilo *u potpunosti se slažem* s tvrdnjom da postoji povezanost glazbe i emocija. Osamnaest studenata (18%) je odgovorilo *slažem se* da postoji povezanost glazbe i emocija. Troje studenata (3%) je odgovorilo *niti se slažem niti ne slažem* s tvrdnjom da postoji povezanost glazbe i emocija te je dvoje studenata (2%) odgovorilo *ne slažem se* s tvrdnjom da postoji povezanost glazbe i emocija. Niti jedan student nije odgovorio *uopće se ne slažem* s navedenom tvrdnjom. Arjmand i suradnici (2017) su svojim istraživanjem potvrdili navedenu povezanost te zaključili da je glazba, a osobito slušanje, temeljni pokretač emocionalnih odgovora kod čovjeka. Većina ispitanih studenata se u potpunosti slaže s tvrdnjom da postoji povezanost glazbe i emocija kao što o tome govore brojna, neka i već spomenuta ranije, istraživanja

(Arjmand, H.A., Hohagen, J., Paton, B. i Rickard, N.S., 2017, Mori, K. i Iwanaga, M., 2017, Eerola, T. i Vuoskoski, J.K., 2013). Prema Nikolić (2018) važnost i potencijalni učinak glazbe na emocije djece je zapostavljena tema te smatra da bi potencijalna istraživanja dala značajne rezultate o povezanosti između glazbe i socijalnog te emocionalnog razvoja djece školske dobi. Stoga je važno i ovo istraživanje kako bi se ispitali stavovi i mišljenje studenata, budućih učitelja o navedenoj problematici jer će upravo oni biti nositelji obrazovnog procesa i biti prvi mogući posrednici glazbenih aktivnosti nakon predškolskih ustanova.

Sljedeće pitanje odnosilo se na slaganje studenata s tvrdnjom da je glazba važan čimbenik za emocionalni razvoj učenika.

Slika 5.

5. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

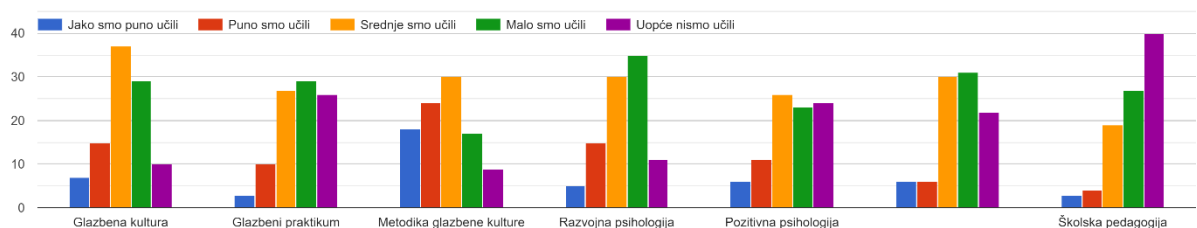
Emocionalni razvoj odvija se uporedno kognitivnom razvoju i sazrijevanju učenika. Laniado (2006) tvrdi da dijete već u najranijoj dobi osjeti glazbu te da mu pomaže u emocionalnom razvoju. Iz slike 5. su vidljivi odgovori studenata na tvrdnju da je glazba važan čimbenik za emocionalni razvoj učenika. Ponuđeni su odgovori: *u potpunosti se slažem, slažem se, niti se slažem niti ne slažem, ne slažem se, uopće se ne slažem*. Na pitanje je odgovorio 101 ispitan student. Četrdeset pet studenata (44,55%) je odgovorilo *u potpunosti slažem* s tvrdnjom da je glazba važan čimbenik za emocionalni razvoj učenika. Četrdeset osam studenata (47,53%) je odgovorilo *slažem se* da je glazba važan čimbenik za emocionalni razvoj učenika. Osam studenata (7,92%) je odgovorilo *niti se slažem niti ne*

slažem da je glazba važan čimbenik za emocionalni razvoj učenika. Niti jedan student nije odgovorio *ne slažem se* ili *uopće se ne slažem* s navedenom tvrdnjom. U skladu s hipotezom (H1) većina studenata je svjesna da postoji značajna povezanost između glazbe i emocionalnog razvoja učenika te se može ustvrditi da je hipoteza 1 (H1) potvrđena. Istraživanje Bernabe – Valero i suradnika (2021) pokazalo je da korištenje glazbe u obrazovanju djece u dobi od tri do dvanaest godina ima pozitivan učinak na emocionalni razvoj. Također dodatni pokazatelj da glazba utječe na emocionalni razvoj vidljiv je u istraživanju Miljević-Ričićki i Brđanovića (2021) koji su zaključili da su učenici koji pohađaju glazbenu školu te su u stalnoj interakciji s glazbom psihološko i emocionalno otporniji te se lakše nose s emocionalnim izazovima.

Istraživanjem se htjelo također ispitati na kojim su kolegijima studenti najviše naučili o povezanosti glazbe i emocija.

Slika 6.

6. Ako jeste, na kojim kolegijima ste o tome najviše naučili?

Iz slike 6. su vidljivi odgovori studenata na pitanje na kojim kolegijima su najviše naučili o povezanosti glazbe i emocija. Ponuđeni kolegiji bili su kolegiji koji su ponuđeni kao obvezni kolegiji učiteljskog studija na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te na kojima bi se potencijalno mogao usvajati i spominjati sadržaj i pojmovi vezani uz povezanost glazbe i emocija. To su: Glazbena kultura, Glazbeni praktikum, Metodika glazbene kulture, Razvojna psihologija, pozitivna psihologija, Motivacija i socijalni odnosi u razredu te Školska pedagogija. Ponuđeni odgovori su: *Jako smo puno učili*, *puno smo učili*, *srednje smo učili*, *malo smo učili*, *uopće nismo učili*. Na kolegiju Glazbena kultura, od 98 zabilježenih odgovora, sedam je studenata (7,14%) odgovorilo *jako smo puno učili*, petnaest studenata (15,31%) je odgovorilo *puno smo učili*, trideset sedam studenata (37,76%) je odgovorilo *srednje smo učili*, dvadeset devet (29,59%) je odgovorilo *malo smo*

učili i deset studenata (10,20%) je odgovorilo *uopće nismo učili*. Na kolegiju Glazbeni praktikum, od 95 zabilježenih odgovora, troje je studenata (3,16%) odgovorilo *jako smo puno učili*, deset studenata (10,53%) je odgovorilo *puno smo učili*, dvadeset sedam studenata (28,42%) je odgovorilo *srednje smo učili*, dvadeset devet studenata (30,53%) je odgovorilo *malo smo učili* i dvadeset šest studenata (27,37%) je odgovorilo *uopće nismo učili*. Na kolegiju Metodika glazbene kulture, od 98 zabilježenih odgovora, osamnaest (18,37%) je studenata odgovorilo *jako smo puno učili*, dvadeset četiri studenta (24,49%) su odgovorila *puno smo učili*, trideset studenata (30,61%) je odgovorilo *srednje smo učili*, sedamnaest studenata (17,35%) je odgovorilo *malo smo učili* i devet studenata (9,18%) je odgovorilo *uopće nismo učili*. Na kolegiju Razvojna psihologija, od 96 zabilježenih odgovora, pet studenata je (5,21%) odgovorilo *jako smo puno učili*, petnaest studenata (15,63%) je odgovorilo *puno smo učili*, trideset studenata (31,25%) je odgovorilo *srednje smo učili*, trideset pet studenata (36,46%) je odgovorilo *malo smo učili* i jedanaest studenata (11,46%) je odgovorilo *uopće nismo učili*. Na kolegiju Pozitivna psihologija, od 90 zabilježenih odgovora, šest studenata (6,67%) je odgovorilo *jako smo puno učili*, jedanaest studenata (12,22%) je odgovorilo *puno smo učili*, dvadeset šest studenata (28,89%) je odgovorilo *srednje smo učili*, dvadeset tri studenta (25,56%) su odgovorila *malo smo učili* i dvadeset četiri studenta (26,67%) su odgovorila *uopće nismo učili*. Na kolegiju Motivacija i socijalni odnosi u razredu, od 95 zabilježenih odgovora, šest studenata (6,32%) je odgovorilo *jako smo puno učili*, šest studenata (6,32%) je odgovorilo *puno smo učili*, trideset studenata (31,58%) je odgovorilo *srednje smo učili*, trideset jedan student (32,63%) je odgovorio *malo smo učili* i dvadeset dva studenta (23,16%) su odgovorila *uopće nismo učili*. Na kolegiju Školska pedagogija tri studenta (3,23%) su odgovorila *jako smo puno učili*, četiri studenta (4,30%) su odgovorila *puno smo učili*, devetnaest studenata (20,43%) je odgovorilo *srednje smo učili*, dvadeset sedam studenata (29,03%) je odgovorilo *malo smo učili* i četrdeset studenata (43,01%) je odgovorilo *uopće nismo učili*. Uzimajući u obzir hipotezu (H2) da su se studenti tijekom učiteljskog studija upoznali s pojmovima koji povezuju glazbu i emocije moguće je zaključiti da studenti jesu djelomično upoznati s navedenim pojmovima, što ostavlja prostor u studijskim programima i u obveznim i u izbornim kolegijima za osnaživanje navedenog područja. Uvidom u rezultate, može se konstatirati da je , hipoteza 2 (H2) djelomično potvrđena. Najzastupljeniji odgovori za sve navedene kolegije bili su *srednje smo učili*, a zatim *malo smo učili*. Prema rezultatima otvara

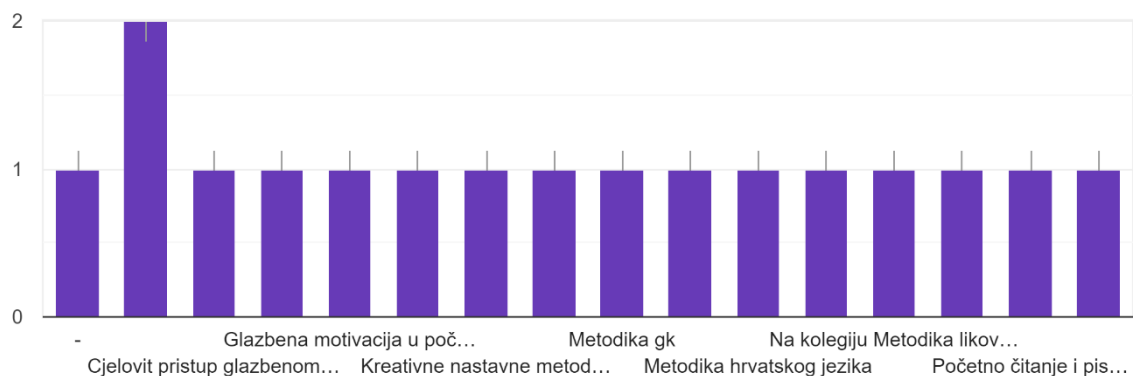
se mogućnost uvođenja više sadržaja u glazbene kolegije, na Učiteljskom studiju, o utjecaju glazbe na emocije učenika.

Također nas je zanimalo jesu li studenti na nekim dodatnim kolegijima i spominjali temu glazbe u emocija, a koji eventualno nisu navedeni u prethodnom pitanju.

Slika 7.

7. Ako ste temu glazbe i emocija spominjali na nekim kolegijima koji nisu navedeni u prethodnom pitanju, molimo navedite o kojim kolegijima je riječ.

17 odgovora

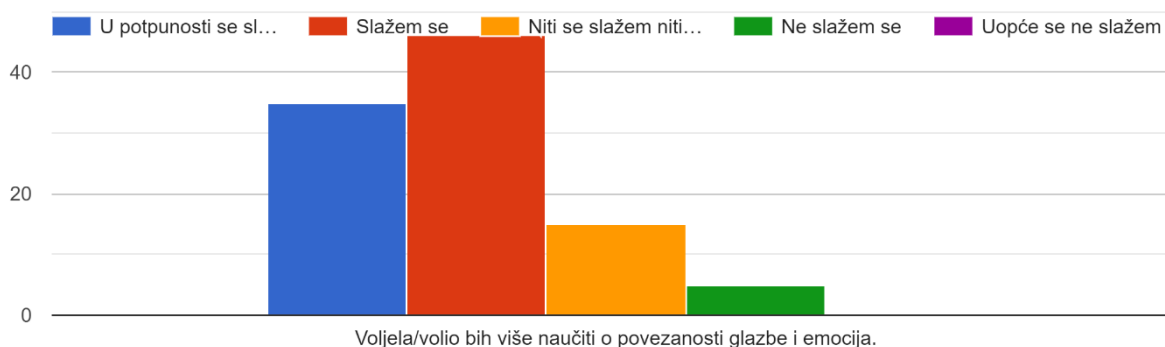

Iz slike 7. vidljivo je da je zabilježeno sedamnaest odgovora ispitanih studenata. Analizom odgovora vidljivo je da je zabilježen po jedan odgovor (5,88%) da se tema glazbe i emocija spominjala na sljedećim kolegijima: Cjelovit pristup glazbenom odgoju i obrazovanju, Filozofija odgoja, Kineziologija i Kineziološka metodika, Kreativne nastavne metode učenja u Engleskom jeziku, Metodika Engleskog jezika, Metodika hrvatskog jezika te Psiholingvistika u ranom učenju engleskog jezika. Po dva odgovora (11,77%) bila su u korist kolegija Metodika likovne kulture te Glazbena motivacija u početnom čitanju i pisanju. Pet studenata (29,42%) je odbilo odgovoriti.

Također je ispitivan studentski interes bi li studenti voljeli više naučiti o povezanosti glazbe i emocija.

Slika 8.

8. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

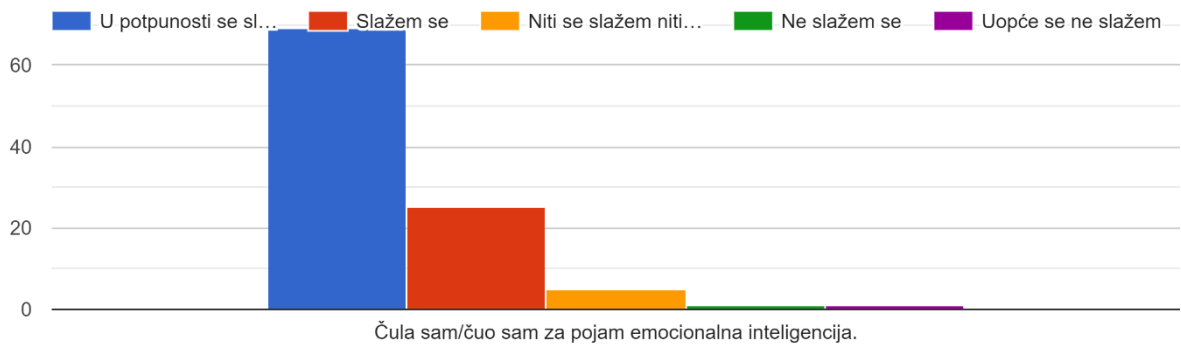

Iz slike 8. vidljivi su odgovori studenata na tvrdnju *voljela/volio bih više naučiti o povezanosti glazbe i emocija*. Prema Nikolić i Šenk (2018) interes i motivacija studenata učiteljskih studija da više spoznaju i nauče o glazbi ovisi o individualnim razlikama među studentima, socijalnom okruženju i nastavnoj klimi koju tvore nastavnici glazbenih kolegija svojim pristupom. Kad bi budući učitelji više znali o povezanosti glazbe i emocija, mogli bi glazbu više implementirati u svoj budući rad i prepoznati kako utječe na pojedinog učenika. Jurkić Sviben i Jambrošić (2021) tvrde da pjevanje kod učenika najčešće izaziva pozitivne emocionalne reakcije. Breitenfeld i Majsec Vrbanić (2011) smatraju da su emotivne reakcije na glazbu popraćene i fizičkim reakcijama i obratno (ubrzani rad srca, promjena disanja, promjene na koži). Kad bi budući učitelji značajnije poznavali povezanost glazbe i emocija spremnije bi uočavali navedene reakcije te je vjerojatno da bi ih mogli i pretpostaviti. Ponuđeni su odgovori: *u potpunosti se slažem, slažem se, niti se slažem niti ne slažem, ne slažem se, uopće se ne slažem*. Zabilježen je 101 odgovor ispitanih studenata. Trideset pet studenata (34,65%) je na tvrdnju da bi o povezanosti glazbe i emocija voljeli više naučiti odgovorilo *u potpunosti se slažem*. Četrdeset šest studenata (45,55%) je odgovorilo *slažem se*. Petnaest studenata (14,85%) je odgovorilo *niti se slažem niti ne slažem* i pet studenata (4,95%) je odgovorilo *ne slažem se*. Niti jedan student nije odgovorio *uopće se ne slažem*. Sukladno hipotezi (H3) više od pola studenata se u potpunosti slaže ili slaže s navedenom tvrdnjom te ima interes za spoznajom o povezanosti glazbe i emocionalnog razvoja učenika. Time je hipoteza 3 (H3) je potvrđena.

Sljedećim pitanjem htjelo se ispitati jesu li studenti upoznati s pojmom emocionalne inteligencije.

Slika 9.

9. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

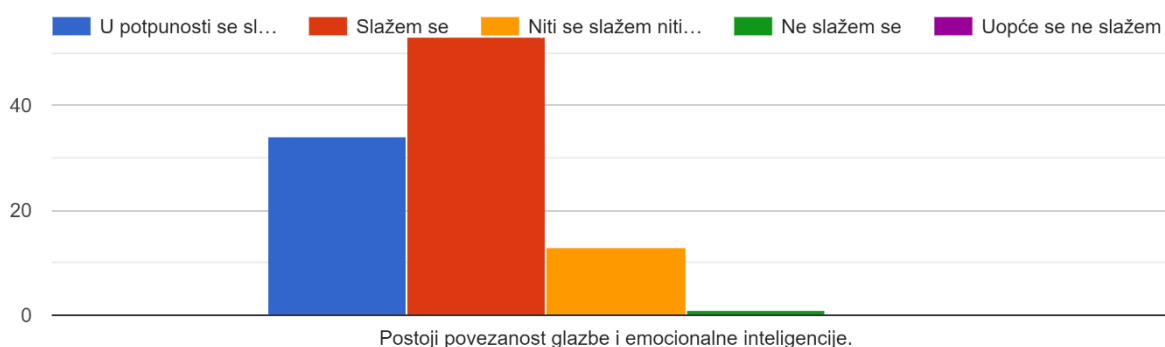

Emocionalna inteligencija upravlja svim oblicima vanjskih ponašanja (Goleman, 2020). Iz slike 9. vidljivi su odgovori studenata na tvrdnju da su upoznati s pojmom *emocionalna inteligencija*. Ponuđeni su odgovori: *u potpunosti se slažem*, *slažem se*, *niti se slažem niti ne slažem*, *ne slažem se*, *uopće se ne slažem*. Zabilježen je 101 odgovor ispitanih studenata. Šezdeset devet studenata (68,32%) je na tvrdnju da su čuli za pojam emocionalna inteligencija odgovorilo *u potpunosti se slažem*. Dvadeset pet studenata (24,75%) je na istu tvrdnju odgovorilo *slažem se*. Pet je studenata (4,95%) odgovorilo *niti se slažem niti se ne slažem*. Jedan student (0,99%) je odgovorio *ne slažem se* i jedan student (0,99%) je odgovorio *uopće se ne slažem*. Prema rezultatima, većina studenata je čula za pojam emocionalne inteligencije. Emocionalna inteligencija vrlo je važna za cjelokupan razvoj učenika, a prema Jung i suradnicima (2019) emocionalna inteligencija ima ključnu ulogu posrednika između prevladavanje stresa i psihološkog zdravlja. Glavne odrednice uspjeha su socijalna i emocionalna inteligencija.

U nastavku htjelo se ispitati studentsko mišljenje o tome postoji li povezanost glazbe i emocionalne inteligencije.

Slika 10.

10. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

Iz slike 10. vidljivi su odgovori studenata na tvrdnju da postoji povezanost glazbe i emocionalne inteligencije. Hipoteza 3 (H3) kojom se tvrdi da studenti imaju interes za spoznajom o povezanosti glazbe i emocionalnog razvoja učenika je potvrđena što upućuje na zaključak da postoji interes i za povezanost glazbe i emocionalne inteligencije jer upravo emocionalnom razvoju pripada i emocionalna inteligencija. Prema Blasco - Magraner i suradnicima (2021) postoji povezanost glazbe i emocija u kojem glazba može biti alat za razvoj emocionalne inteligencije. Ponuđeni su odgovori: *u potpunosti se slažem*, *slažem se*, *niti se slažem niti ne slažem*, *ne slažem se*, *uopće se ne slažem*. Zabilježen je 101 odgovor ispitanih studenata. Trideset četiri studenta (33,66%) su na tvrdnju da postoji povezanost glazbe i emocionalne inteligencije odgovorila *u potpunosti se slažem*. Pedeset tri studenta (52,48%) su na tvrdnju da postoji povezanost glazbe i emocionalne inteligencije odgovorila *slažem se*. Trinaest studenata (12,87%) je na istu tvrdnju odgovorilo *niti se slažem niti se ne slažem*. Jedan je student (0,99%) odgovorio odgovorom *ne slažem se*. Niti jedan student nije odgovorio uopće se ne slažem. Nikolić i Šenk (2018) smatraju da bi interes budućih učitelja o poznavanju glazbe i njezinom utjecaju dodatno porastao kada bi nastavnici potaknuli i motivirali studente svojim metodičkim pristupom.

“Nastavnici glazbe na učiteljskim studijima mogu djelovati na povećanje motivacije za učenje glazbe na sljedeće načine:

- ohrabrivati studente na usvajanje atribucija vezanih uz ulaganje truda
- kod studenata poticati razvijanje ciljne orijentacije prema *ciljevima učenja*
- omogućiti studentima uspješnost u glazbi kako bi razvili samoučinkovitost u glazbi

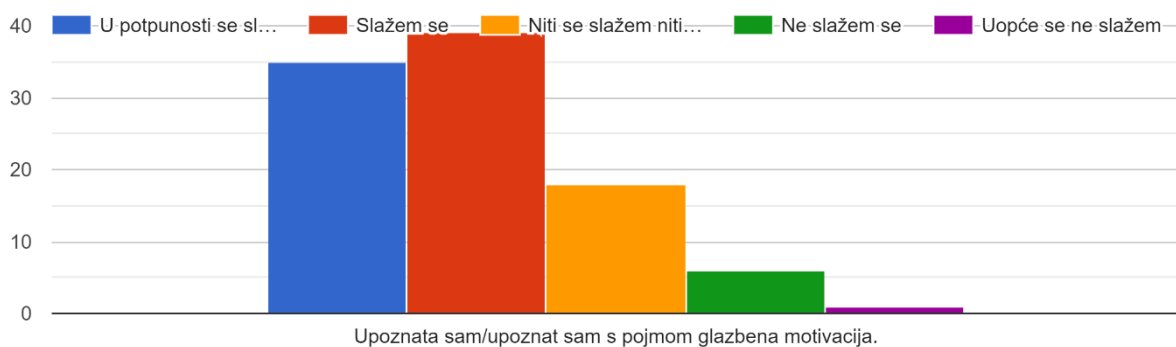
- omogućiti brojne i različite zadatke kako bi studenti pronašli glazbene aktivnosti u kojima mogu biti uspješni i u kojima mogu uživati te omogućiti studentima izbor među ponuđenim zadacima
- ocjenjivati studente temeljem uložena truda, a ne na temelju sposobnosti
- sustavno djelovati na pozitivno vrednovanje svakoga glazbenog zadatka, ali i stjecanja i razvoja glazbenih kompetencija, kompetencija za poučavanje glazbe te vrijednosti glazbenoga obrazovanja uopće“ (Nikolić i Šenk, 2018, str.73).

Snažan utjecaj glazbe na emocionalnu inteligenciju potvrdili su Forde Thompson i Quinto (2012) koji smatraju da glazba utječe na emocionalno stanje čovjeka tako što mu daje energiju, iznenađuje ga, smiruje, oduševljava i na različite načine oblikuje čovjekova emocionalna stanja te mu tako pomaže poboljšati emocionalnu inteligenciju odnosno pomaže usmjeriti vanjska ponašanja.

Sljedećim pitanjem željelo se istražiti jesu li studenti upoznati s pojmom glazbena motivacija.

Slika 11.

11. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

Iz slike 11. vidljivi su odgovori studenata na tvrdnju da su upoznati s pojmom glazbena motivacija. Ponuđeni su odgovori: *u potpunosti se slažem*, *slažem se*, *niti se slažem niti ne slažem*, *ne slažem se*, *uopće se ne slažem*. Zabilježeno je 99 odgovora ispitanih studenata. Trideset pet studenata (35,35%) je na tvrdnju upoznata sam/upoznat sam s pojmom glazbena motivacija odgovorilo *u potpunosti se slažem*. Trideset devet studenata (39,39%) je na istu tvrdnju odgovorilo *slažem se*. Osamnaest studenata (18,18%) je na tvrdnju odgovorilo *niti se*

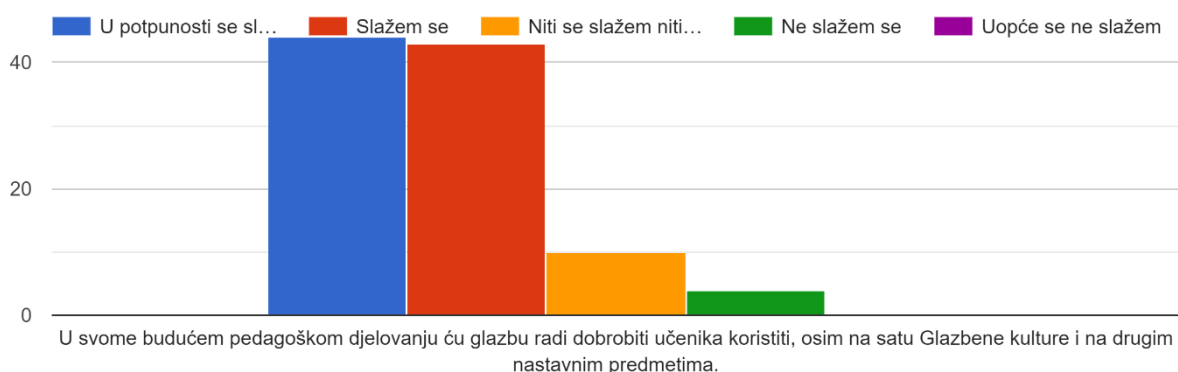
slažem niti ne slažem. Šest studenata (6,06%) je odgovorilo ne slažem se i jedan student (1,01%) je odgovorio uopće se ne slažem.

Više od polovice ispitanih studenata upoznata je s pojmom glazbena motivacija što potvrđuje da su studenti uočili novi sadržaj koji je ponuđen na Učiteljskom fakultetu kao zaseban kolegij zadnjih tri akademske godine. Naime, od akademske godine 2019/2020 studentima Učiteljskog fakulteta i u sklopu učiteljskog studija kao i studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, ponuđen je kao izborni kolegij Glazbena motivacija u početnom čitanju i pisanju. Na tome kolegiju studenti se mogu upoznati s osnovnim pojmovima glazbene motivacije, njezinog znanstvenog utemeljenja te istraživanjima koja su u zemlji i inozemstvu napravljena u navedenom području. Pojam glazbene motivacije spominje se i nekim drugim kolegijima glazbenog sadržaja. Prema Šulentić Begić (2011) glazba može imati motivacijsku ulogu te se može koristiti u neglazbenim predmetima na što se ukazuje i na spomenutom izbornom kolegiju.. Nadalje, Bežen, Jurkić Sviben i Budinski (2013) zaključili su kako glazba brže djeluje na emocije koje su zapravo i osnova motivacijskog procesa proučavajući usvajanje početnog čitanja i pisanja uz pomoć glazbene motivacije. Odgovori u ovome istraživanju upućuju na pozitivan trend da su ispitanici, budući učitelji, upoznati s pojmom *glazbena motivacija* jer je za pretpostaviti kada imaju svijest o dobrobiti glazbene motivacije u radu s učenicima u različitim predmetnim područjima, da će takve sadržaje i dalje proučavati te ih moguće koristiti u nastavi za pobuđivanje učenikovih interesa prema određenoj temi i nastavnom predmetu.

Upravo ovu zadnju pretpostavku željelo se ispitati u ovome istraživanju na način da se studente pitalo hoće li u svome budućem pedagoškom djelovanju koristiti glazbu radi dobrobiti učenika, osim na satu Glazbene kulture i na drugim nastavnim predmetima.

Slika 12.

12. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

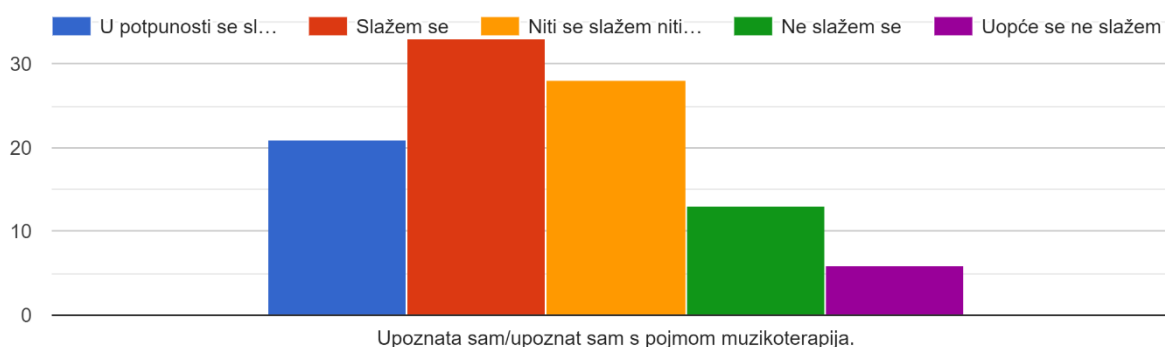

Iz slike 12. vidljivi su odgovori studenata na tvrdnju da će u svome budućem pedagoškom djelovanju koristiti glazbu, osim na satu Glazbene kulture, i na drugim nastavnim predmetima. Ponuđeni su odgovori: *u potpunosti se slažem*, *slažem se*, *niti se slažem niti ne slažem*, *ne slažem se*, *uopće se ne slažem*. Zabilježen je 101 odgovor ispitanih studenata. Četrdeset četiri studenta (43,56%) su na tvrdnju da će u svome budućem pedagoškom djelovanju glazbu radi dobrobiti učenika koristiti, osim na satu Glazbene kulture i na drugim nastavnim predmetima odgovorila *u potpunosti se slažem*. Četrdeset tri studenta (42,57%) su na istu tvrdnju odgovorila odgovorom *slažem se*. Deset studenata (9,90%) je odabralo odgovor *niti se slažem niti ne slažem*. Četiri studenta (3,96%) su odgovorili odgovorom *ne slažem se*. Niti jedan student nije odgovorio odgovorom *uopće se ne slažem*. Sukladno hipotezi (H5) većina studenata ima namjeru koristiti glazbu u svome budućem pedagoškom djelovanju izvan same nastave glazbe. Time je hipoteza 5 (H5) potvrđena. Prema Vodopiću (2021) koji je proveo istraživanje potvrđena je hipoteza da učitelji svoja znanja stečena na studiju koriste u praksi. Većina učitelja iz provedenog istraživanja provodi međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta koristeći često glazbenu motivaciju te smatraju da to pruža kvalitetan i obogaćen pristup nastavnim sadržajima. Pozitivno je da su studenti upoznati s traženim pojmom jer se brojnim radovima (Bežen, Jurkić Sviben, Budinski, 2013, Ivanković, 2019 i Dvojković, 2020) potvrdila dobrobit glazbene motivacije u neglazbenim nastavnim predmetima.

Nadalje željelo se ispitati jesu li studenti upoznati s pojmom muzikoterapija.

Slika 13.

13. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

Iz slike 13. vidljivi su odgovori ispitanih studenata na tvrdnju da su upoznati s pojmom muzikoterapija. Ponuđeni su odgovori: *u potpunosti se slažem*, *slažem se*, *niti se slažem niti ne slažem*, *ne slažem se*, *uopće se ne slažem*. Zabilježen je 101 odgovor ispitanih studenata. Dvadeset jedan student (20,79%) je na tvrdnju da je upoznat s pojmom muzikoterapija odgovorio *u potpunosti se slažem*. Trideset tri studenta (32,67%) su na istu tvrdnju odgovorila *slažem se*. Dvadeset osam studenata (27,72%) je odgovorilo odgovorom *niti se slažem niti ne slažem*. Trinaest studenata (12,87%) je odgovorilo odgovorom *ne slažem se*. Šest studenata (5,94%) je odgovorilo *uopće se ne slažem*. Prema hipotezi (H4) studenti su upoznati s pojmovima glazbene motivacije i muzikoterapije. Više od pola studenata je na tvrdnju *Upoznata sam/upoznat sam s pojmom glazbena motivacija* odgovorilo odgovorom *u potpunosti se slažem* ili *slažem se*, dok je na tvrdnju *Upoznata sam/upoznat sam s pojmom muzikoterapija* bilo najviše odgovora *slažem se*, zatim *niti se slažem niti ne slažem* pa tek onda *u potpunosti se slažem*. Hipoteza 4 (H4) je potvrđena jer se više od pola ispitanika u potpunosti slaže ili slaže s tvrdnjama. Foran (2009) smatra da glazba ima veliki potencijal pomoći u svim obrazovnim ustanovama, ali da je taj potencijal uglavnom neistražen. Muzikoterapija se često provodi kod učenika s teškoćama u razvoju. Muzikoterapijom se bave profesionalci koji su educirani i u medicinskom (psihijatrijskom) području i u području poznavanja glazbe. Muzikoterapija je interdisciplinarno i vrlo osjetljivo područje zbog velike osjetljivosti pacijenata općenito, a poglavito onih sa psihičkim dijagnozama. Iako učitelji nemaju takva složena interdisciplinarna znanja iz medicinskog i glazbenog područja, dobro je da su budući učitelji upoznati barem s osnovama pojma i funkcioniranja muzikoterapije jer je sve češće uključivanje inkluzija djece s teškoćama u redovite razredne odjele. Kako je muzikoterapija vrlo učinkovita kod raznih

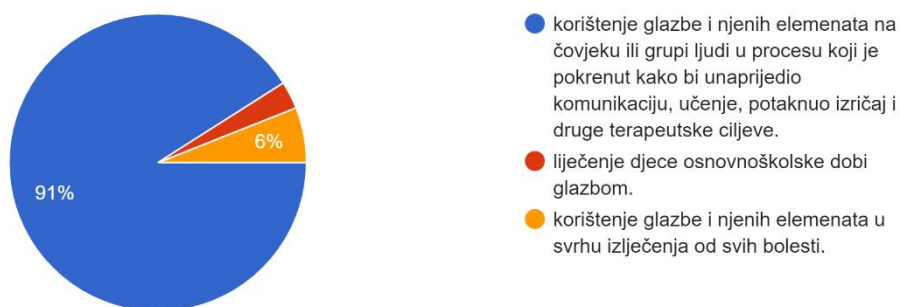
teškoća (Katušić i Burić, 2021, Bujanović i Matinec, 2019) jednako bi mogla biti korisna i u radu s učenicima koja nemaju izraženije poteškoće. Stoga je poželjno da su budući učitelji upoznati s pojmom muzikoterapije bez obzira što nisu stručne osobe za provođenje iste.

Slika 14.

Za potvrdu poznavanja pojma Muzikoterapija, u nastavku ankete studente se pitalo da odaberu ispravnu definiciju pojma.

14. Muzikoterapija je (odabrati jednu definiciju za koju smatrate da je ispravna):

100 odgovora

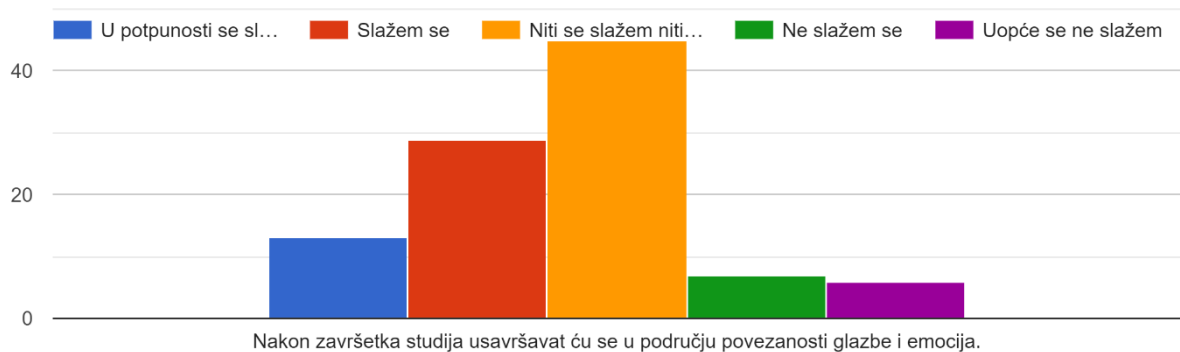

Iz slike 14. vidljivi su odgovori ispitanih studenata poznaju li pojam muzikoterapija. Ponuđena su bila tri odgovora od kojih je prvi bio točan. Točan odgovor anketnog upitnika je definiran prema Breitenfeld i Majsec Vrbanić (2011). Prvi ponuđeni odgovor glasi *Muzikoterapija je korištenje glazbe i njenih elemenata na čovjeku ili grupi ljudi u procesu koji je pokrenut kako bi unaprijedio komunikaciju, učenje, potaknuo izričaj i druge terapijske ciljeve*. Drugi ponuđeni odgovor je *Muzikoterapija je liječenje djece osnovnoškolske dobi glazbom*. Muzikoterapija nije ograničena samo na djecu osnovnoškolske dobi. Treći ponuđeni odgovor je *Muzikoterapija je korištenje glazbe i njenih elemenata u svrhu izlječenja od svih bolesti*. Muzikoterapija ne liječi sve bolesti, može imati terapijske učinke tijekom nekog procesa liječenja. 91% ispitanih studenata odgovorilo je točno te izabralo prvi ponuđeni odgovor. 6% studenata je odgovorilo trećim ponuđenim odgovorom, dok je 3% ispitanih studenata odgovorilo drugim odgovorom. Muzikoterapija je sa svojim učincima poznata već već odavnina što potvrđuju Foran (2009), Mihaljinec i Eser (godina) i drugi znanstvenici koji su istraživali povijest liječenja zvukom na razne vrste poremećaja i problema.

Nadalje nas je zanimalo ispitati namjeravaju li se studenti nakon završetka studija usavršavati u području povezanosti glazbe i emocija.

Slika 15.

15. Odaberite jedan od ponuđenih odgovora.

Iz slike 15. vidljivi su odgovori studenata na tvrdnju da se imaju namjeru i nakon završetka studija usavršavati u području povezanosti glazbe i emocija. Ponuđeni su odgovori: *u potpunosti se slažem*, *slažem se*, *niti se slažem niti ne slažem*, *ne slažem se*, *uopće se ne slažem*. Zabilježeno je 100 odgovora ispitanih studenata. Trinaest je ispitanih studenata (13%) na tvrdnju odgovorilo *u potpunosti se slažem*. Dvadeset devet ispitanih studenata (29%) je odgovorilo odgovorom *slažem se*. Njih četrdeset pet (45%) je odgovorilo odgovorom *niti se slažem niti ne slažem*. Sedam ispitanih studenata (7%) je odgovorilo odgovorom *ne slažem se* i šest (6%) ih je odgovorilo *uopće se ne slažem*. Prema Gortan-Carlin i Močinić (2017) učitelji se tijekom studija za nastavu Glazbene kulture pripremaju za pjevanje, sviranje, slušanje i glazbeno stvaralaštvo. Istraživanje koje su provele ukazalo je na nedostatak stručnog usavršavanja učitelja u području glazbe. Autorice predlažu da poučavanje glazbenih kolegija na učiteljskom studiju krene od prakse prema teoriji te smatraju da bi se na taj način približilo studente glazbi i motiviralo ih za usavršavanje i znatnije bavljenje glazbom. Bilo bi svakako poželjno dodatno buduće učitelje tijekom učiteljskog studija dodatno motivirati na usavršavanje u području povezanosti glazbe i emocija kako bi svojim budućim učenicima mogli pružiti što kvalitetniji odgoj i obrazovanje isprepleten korelacijom glazbe s ostalim nastavnim predmetima u svrhu glazbene motivacije, razvijanja pozitivnog razrednog ozračja te razvijanja emocionalne inteligencije.

8. Zaključak

Temeljni su cilj i svrha ovog rada bili ukazati na važnost glazbe i njezin utjecaj na emocionalni razvoj učenika primarnog obrazovanja s naglaskom na učenike prva četiri razreda primarnog obrazovanja te ispitati upoznatost i kompetencije budućih učitelja s utjecajem glazbe na emocije učenika, glazbenom motivacijom, muzikoterapijom i emocionalnom inteligencijom. Glazba nedvojbeno utječe na emocije pa tako i na emocionalni razvoj učenika. Emocionalni razvoj učenika odvija se uporedno kognitivnom razvoju te ga ne treba zanemariti već razumjeti i poticati. U ispitivanju studenata sudjelovao je sto jedan ispitanik (studenti Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu). Većinom su budućí učitelji upoznati s pojmovima kao što su emocionalna inteligencija, glazbena motivacija i muzikoterapija. Prema rezultatima ispitanih studenata o korelaciji glazbe i emocija ponešto su čuli na Učiteljskom fakultetu i određenim kolegijima.

Istraživanje je rezultiralo potvrđivanjem ili djelomičnim potvrđivanjem pet postavljenih hipoteza. Prema prvoj hipotezi (H1) studenti su svjesni da postoji značajna povezanost između glazbe i emocionalnog razvoja učenika. Hipoteza dva (H2) je djelomično potvrđena odnosno odgovori ispitanih studenata su pokazali kako se nisu u velikoj mjeri tijekom studija upoznali s pojmovima koji povezuju glazbu i emocije. Dobro je što su studenti motivirani te imaju interes za spoznajom o povezanosti glazbe i emocionalnog razvoja učenika čime je hipoteza tri (H3) potvrđena. Potvrđena je i hipoteza četiri (H4) te su studenti upoznati s pojmovima glazbene motivacije i muzikoterapije. Prema hipotezi pet (H5) ispitani studenti imaju namjeru koristiti glazbu u svome budućem pedagoškom djelovanju izvan same nastave glazbe. Rezultati provedenog istraživanja upućuju na to da bi na Učiteljskom fakultetu u promišljanju novih sadržaja u planiranju studijskih programa bilo vrlo pozitivno i kvalitetno kada bi se dodatno obogatili sadržaji koji će istaknuti važnost povezanosti glazbe i emocija te upoznati buduće učitelje s tim značajem te ih pripremiti za budući rad u obrazovanju kako bi dobiti glazbe mogli u većoj mjeri i što kvalitetnije koristiti osim u nastavi Glazbene kulture i na drugim nastavnim predmetima. Spoznaja da glazba inducira emocije i uvrštavanje glazbenih aktivnosti u korelaciju s nekim drugim nastavnim predmetom u znatnijoj mjeri moglo bi unaprijediti nastavni proces. Na ovaj način, glazba bi direktno sudjelovala u obrazovanju učenika jer je prema Brđanoviću (2017) jedan od načina obrazovanja glazbom upravo uključivanje glazbenih sadržaja u druge nastavne predmete. Budući da je većina studenata odgovorila da ima namjeru

koristiti glazbu u svome budućem pedagoškom djelovanju izvan same nastave glazbe, bilo bi zanimljivo za nekoliko godina provesti istraživanje nad istom skupinom studenata koji su ispunili upitnik za ovo istraživanje, a koji će budućnosti odabrati učiteljsko zanimanje i provjeriti koriste li uistinu glazbu u svom obrazovnom i odgojnom djelovanju te na koji način i usavršavaju li se u tom području.

9. Literatura

Aristotel (1988). *Politika*. Zagreb: Globus.

<https://filozofionica.files.wordpress.com/2013/11/aristotel-politika.pdf>

Arjmand H-A., Hohagen J., Paton B i Rickard N.S. (2017). Emotional Responses to Music: Shifts in Frontal Brain Asymmetry Mark Periods of Musical Change. *Front. Psychol.* 8:2044. doi: 10.3389/fpsyg.2017.02044

Bežen, A., Jurkić Sviben, T. i Budinski, V. (2013). Musical Motivation in Early Reading and Writing of the Croatian Language. U Vidulin Orbanić, S. (Ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 3/Music Pedagogy in the Context of Present and Future Changes 3* (str. 187-200). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. <https://www.bib.irb.hr/632839>

Blasco-Magraner J.S., Bernabe-Valero G., Marín-Liévana P. i Moret-Tatay C. (2021). Effects of the Educational Use of Music on 3- to 12-Year-Old Children's Emotional Development: A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health.* 18(7):3668. <https://doi.org/10.3390/ijerph18073668>

Brđanović, D. (2017). Glazbeno obrazovanje i obrazovanje glazbom. S. Vidulin (Ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena*, 5, (str. 431-446). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. <https://www.bib.irb.hr/910417>

Breitenfeld, D. i Majsec Vrbanić, V. (2011). *Muzikoterapija*. Zagreb: Music Play.

Bujanović, G. i Martinec, R. (2019). Utjecaj muzikoterapije na socijalnu komunikaciju u osoba s poremećajem iz spektra autizma. *Medica Jadertina*, 49 (3-4), 205 – 215. <https://hrcak.srce.hr/clanak/341485>

Campayo–Muñoz, E., i Cabedo–Mas, A. (2017). The role of emotional skills in music education. *British Journal of Music Education*, 34(3), 243-258. doi:<https://doi.org/10.1017/S0265051717000067>

Chao-Fernández, A., Mato-Vázquez, D., & Chao-Fernández, R. (2020). Influence of Musical Learning in the Acquisition of Mathematical Skills in Primary School. *Mathematics*, 8(11), 2003. <https://doi.org/10.3390/math8112003>

Darling-Churchill, K.E., i Lippman, L.H. (2016). Early childhood social and emotional development: Advancing the field of measurement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2016.02.002>

Dvojković, M. (2020). *Glazba u nastavi Matematike: pjesma kao sredstvo uvođenja pojma broja*. [Diplomski rad]. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska. <https://www.bib.irb.hr/1113833>

Eerola, T. i Vuoskoski, J. K. (2013). A Review of Music and Emotion Studies: Approaches, Emotion Models, and Stimuli. *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 30(3), 307–340. <https://doi.org/10.1525/mp.2012.30.3.307>

Eser, E. i Mihaljinec, I. (2017). Architecture of Hospitals and Music Therapy Healing in the Anatolian Seljuk State – A New Perspective. *Pesa international journal of social studies*, 3 (3), 116-131. https://www.academia.edu/79735360/Architecture_of_Hospitals_and_Music_Therapy_Healing_in_the_Anatolian_Seljuk_State_A_New_Perspective

Foran, L.M. (2009). Listening to Music: Helping Children Regulate Their Emotions and Improve Learning in the Classroom. *Educational Horizons*, 51 - 58. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ868339.pdf>

GKGU-MZO (2019). Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije. Pristupljeno 17.12.2021. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html

glazba. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 15.4.2022. <<https://www.enciklopedija.hr/glazba>>. HE – glazba, 2022 – Hrvatska enciklopedija

Goleman, D. (2020). *Emocionalna inteligencija*. Zagreb: Mozaik knjiga.

Goran, Lj. i Marić, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno: metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Gortan - Carlin, I.P. i Močinić, S. (2017). Iskustveno učenje i stjecanje glazbenih kompetencija učitelja razredne nastave. *Školski vjesnik*, 66 (4.), 511-526. <https://hrcak.srce.hr/193649>

- Hunter, P.G., Schellenberg, E.G. i Schimmack, U. (2010). Feelings and Perceptions of Happiness and Sadness Induced by Music: Similarities, Differences, and Mixed Emotions. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 4(1), 47-56. <http://dx.doi.org/10.1037/a0016873>
- Huzjak, M. (2001). Korelacija u nastavi: strukturalni prijevod. *Metodika*, 2, 2 i 3, 39-43. <https://www.bib.irb.hr/182827>
- Huzjak, M. (2010). Strukturalne veze glazbe i slike - boja zvuka. U Vrandečić, T. i Didović, A. (Ur.), *Glas i glazbeni instrument u odgoju i obrazovanju* (str. 156-161). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, ECNSI.
- Huzjak, M. (2016). Utjecaj međupredmetnog povezivanja na uspješnost učenika pri proučavanju likovne kulture. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 18 (2), 85 – 109. <https://hrcak.srce.hr/en/clanak/255589>
- Ivanković, E. (2019). *Glazbena motivacija u učenju jezičnih sadržaja u nastavi hrvatskog jezika*. [Diplomski rad]. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska. <https://repositorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A1481>
- Jung, Y-H., Shin, N.Y., Jang, J.H, Lee, W.J., Lee, D., Choi, Y., Choi, S.H. i Kang, D.H. (2019). Relationships among stress, emotional intelligence, cognitive intelligence, and cytokines. M. Tusconi (Ur.), *Medicine (Baltimore)*, 98 (18). 15345. <https://doi.org/10.1097%2FMD.00000000000015345>
- Katušić, A. i Burić, K. (2021). Music Therapy in Educating Children with Developmental Disabilities. *Croatian Journal of Education*, 23 (1), 63 – 67. <https://doi.org/10.15516/cje.v23i1.3915>
- Krstić, J. i Milić, R. (2009). *Ja, Glazboplovac*. Split: Udruga Split zdravi grad.
- Lamb, S. J. i Gregory, A. H. (1993) The Relationship between Music and Reading in Beginning Readers, *Educational Psychology*, 13:1, 19-27, DOI: [10.1080/0144341930130103](https://doi.org/10.1080/0144341930130103)
- Laniado, N. (2006). *Kako odgojiti sretno dijete*. Zagreb: Mozaik knjiga.

Letts, R. (2006). The protection and promotion of musical diversity. *International Music Council*, 1 – 209. [THE PROTECTION AND PROMOTION OF MUSICAL DIVERSITY \(imc-cim.org\)](https://www.imc-cim.org)

Levitin, D. (2016). *Mozak i muzika*. Zagreb: Vuković i Runjić.

Mihaljinec, I. (2021). *Music as healing in the Anatolian Seljuk Times*. [Doktorski rad]. Sveučilište u Zadru, Zadar, Hrvatska. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:590036>

Miljević – Ridički, R. i Brđanović, D. (2021). Psihološka otpornost i kvaliteta života: Razlike između učenika osnovne škole i učenika glazbene škole. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 28 (1), 141 – 166. <https://doi.org/10.21464/mo.28.1.9>

Mori, K. i Iwanaga, M. (2017). Two types of peak emotional responses to music: The psychophysiology of chills and tears. *Sci Rep* 7, 46063. <https://doi.org/10.1038/srep46063>

motivacija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 7.5.2022.* <<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=42115>>. *HE – motivacija, 2022 – Hrvatska enciklopedija*

Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159 (1 - 2), 139-158. <https://hrcak.srce.hr/202779>

Nikolić, L. i Šenk, I. (2018). Motivacija za učenje glazbe kod studenata učiteljskih studija kroz perspektivu teorija motivacije. *Zbornik Odseka za pedagogiju* 27, 53-84. doi:10.19090/zop.2018.27.53-84

Novačić, S., Kutnjak, P., Njirić, N., Makjanić, V. (1986). *Glazbena kultura u prvom, drugom i trećem razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Pauwels, E.K., Volterrani, D., Mariani, G. i Kostkiewics, M. (2014). Mozart, music and medicine. *Medical principles and practice: international journal of the Kuwait University, Health Science Centre*, 23 (5), 403 – 12. <https://doi.org/10.1159/000364873>

Pietsching, J., Voracek, M. i Formann, A.K. (2010). Mozart effect – Shmozart effect: A meta – analysis. *Intelligence*, 38, 314–323. https://www.academia.edu/15025828/Mozart_effect_Shmozart_effect_A_meta_analysis

Platon (2002). *Država*. Beograd: Beogradsko izdavačko – grafički zavod. https://www.ivantic.info/Ostale_knjiige/Platon%20-%20Drzava.pdf

- Radić, A. (2017). *Utjecaj glazbe na razvoj govora*. [Završni rad]. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska. <https://www.bib.irb.hr/895253>
- Sachs, M.E., Ellis, R.J., Schlaug, G i Loui, P. (2016). Brain connectivity reflects human aesthetic responses to music. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 11(6), 884–891. <https://doi.org/10.1093/scan/nsw009>
- Salovey, P. i Sluyter, D.J. (1999). *Emocionalni razvoj i emocionalna inteligencija*. Zagreb: Educa.
- Suleman Q., Hussain I., Syed M.A., Parveen R., Lodhi I.S. i Mahmood, Z. (2019) Association between emotional intelligence and academic success among undergraduates: A cross-sectional study in KUST, Pakistan. *PLoS ONE* 14(7), e0219468. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219468>
- Šimunović, Z. (2021). Glazbene aktivnosti kao doprinos razvoju predvještine čitanja. U Berbić Kolar, E. i Marinić, I. (Ur.), *Dijete i jezik danas - Čitanje u suvremenom okruženju* - knjižica sažetaka (str. 51 – 51). Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti. <https://www.bib.irb.hr/1162079>
- Škojo, T. (2020). Induciranje emocija glazbom s osvrtom na ulogu glazbene poduke. *Nova prisutnost*, XVIII (1), 101-113. <https://doi.org/10.31192/np.18.1.8>
- školski sustav. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 9.5.2022.* <<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59665>>. *HE - školski sustav, 2022 – Hrvatska enciklopedija*
- Šulentić Begić, J. i Špoljarić, B. (2011). Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta u prva tri razreda osnovne škole. *Napredak*, 152, 447-462. <https://www.bib.irb.hr/514726>
- Thompson, W. i Quinto, L. (2012). Music and Emotion: Psychological Considerations. U Schellekens, E. i Goldie, P. (Ur.), *The Aesthetic Mind: Philosophy and Psychology*. 10.1093/acprof:oso/9780199691517.003.0022.
- Velički, V. i Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu – Malešnice i igre prstima kao poticaj za govor*. Zagreb: Alfa d.d.

Vodopić, I. (2021). *Provođenje međupredmetnog povezivanja glazbene kulture i drugih predmeta u razrednoj i predmetnoj nastavi*. [Diplomski rad]. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Osijek, Hrvatska. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:346959>

Woolfson, R.C. (2007). *Kako imati sretno dijete*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Zrnčić, M. (Ur.) (2015). *Priručnik za kulturnu osviještenost i izražavanje*. Europska agenda za kulturu. Preuzeto 18.5.2022. s [CulturalAwareness-Annex-HR - WEB.pdf \(gov.hr\)](#)

10. Izjava o izvornosti rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.
